

Invest in Pomerania

Szanowni Państwo,

Rozwój inwestycji zagranicznych w województwie pomorskim jest ważnym elementem polityki gospodarczej naszego regionu.

Województwo pomorskie jest jednym z najlepiej rozwiniętych gospodarczo regionów Polski. Na jego atrakcyjność składają się m.in. korzystne położenie geograficzne, największe w obrębie Morza Bałtyckiego porty morskie, rozbudowywany międzynarodowy port lotniczy, a także wspierana funduszami europejskimi, stale rozwijająca się infrastruktura drogowa.

Pomorze konsekwentnie poszerza swoją ofertę inwestycyjną skierowaną do firm zagranicznych.

Na inwestorów czekają w pełni wyposażone tereny inwestycyjne, atrakcyjne powierzchnie biurowe, specjalizujące się w obsłudze inwestorów instytucje oraz system zachęt funkcjonujących zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym.

Zainteresowani ulokowaniem swoich inwestycji na Pomorzu znajdują tu również wysoko wykwalifikowane zasoby ludzkie. W województwie pomorskim istnieje ponad 30 uczelni wyższych oraz specjalistyczne szkoły techniczne i zawodowe. To między innymi ich obecność gwarantuje potencjalnym pracodawcom możliwość szerokiego wyboru wykształconych kadr.

Pomorze to również ponad tysiącletnie dziedzictwo kulturowe i historyczne środkowej Europy. Dzięki niezaprzeczalnym walorom turystycznym i krajoznawczym, a także szerokiej ofercie kulturalnej i rekreacyjnej, województwo od wielu lat przoduje w rankingach dotyczących jakości życia w Polsce.

Walory Pomorza doceniło już wielu inwestorów zagranicznych. Wierzę, że ich rekomendacja oraz informacje przedstawione w niniejszym wydawnictwie, będą dla Państwa zachętą do bliższego poznania naszego atrakcyjnego inwestycyjnie regionu.

Zapraszam na Pomorze!

Mieczysław Struk
Marszałek Województwa Pomorskiego

Szanowni Państwo,

Z przyjemnością przekazuję Państwu najnowszą edycję publikacji na temat gospodarki województwa pomorskiego wydaną przez Agencję Rozwoju Pomorza S.A. (ARP S.A.)

ARP S.A. od 2004 roku pełni funkcję Centrum Obsługi Inwestora w województwie pomorskim - regionalnego partnera Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych. Nasze doświadczenie, umiejętności oraz stale podnoszone standardy świadczonych usług gwarantują profesjonalną obsługę projektów inwestycyjnych. Prowadzimy bazę ofert inwestycyjnych województwa pomorskiego, organizujemy we współpracy z partnerami regionalnymi wizyty potencjalnych inwestorów. Jesteśmy również pierwszym źródłem informacji gospodarczych przygotowywanych pod kątem konkretnych potrzeb zainteresowanych Pomorzem inwestorów.

Publikacja, którą trzymacie Państwo w rękach prezentuje m.in. najnowsze dane statystyczne oraz ekonomiczne. Charakteryzuje również sektory gospodarki kluczowe dla rozwoju województwa pomorskiego. Ich wybór jest wynikiem „Analizy atrakcyjności inwestycyjnej województwa pomorskiego”, przeprowadzonej przez ARP S.A. we współpracy z PricewaterhouseCoopers i Instytutem Badań nad Gospodarką Rynkową.

Wierzę, że lektura niniejszego opracowania pozwoli Państwu docenić potencjał gospodarczy województwa pomorskiego i zachęci do zainteresowania się możliwościami inwestycji w regionie.

Z poważaniem,

Łukasz Żelewski
Prezes Zarządu
Agencja Rozwoju Pomorza S.A.

> **ADVA Optical Networking Sp. z o.o.** jest firmą o profilu telekomunikacyjno-informatycznym, która działa na Pomorzu od 2003 roku. Działając w obszarze nowoczesnych technologii szczególnie cenna dla nas jest współpraca z uczelniami Trójmiejskimi, których absolwenci są doskonale przygotowani do podjęcia pracy zawodowej zaraz po ukończeniu studiów. Gdańsk i Gdynia zawsze stawiały na naukę języków obcych. Pomorze dysponuje dużą liczbą inżynierów doskonale postępujących się językiem angielskim, co w naszej branży ma kluczowe znaczenie. Wychodzimy z założenia, że firmy muszą lokować się tam, gdzie chce się żyć. Region Trójmiasta i Kaszub to wyjątkowe miejsce, które działa jak magnes dla utalentowanych i dynamicznych osób. To właśnie oni tworzą ADVA Optical Networking w Polsce.

> [Zbigniew Miotk](#)

> [R&D Director ADVA Optical Networking](#)

> **Arla Global Service Centre** pomyślnie rozpoczęło działalność w Trójmieście trzy lata temu. Jesteśmy niezwykle zadowoleni z naszej nowej lokalizacji, która zapewnia nam nowoczesne przestrzenie biurowe i dostęp do wysoko wykwalifikowanej kadry. Zdziwiająco prosto udało nam się znaleźć personel ze znajomością zarówno języka duńskiego, jak i szwedzkiego! Zaczęliśmy pracę ze 120 pracownikami i po okresie stabilizacji naszej działalności jesteśmy przygotowani na dalszy rozwój.

> [Arne Sorensen](#)

> [Dyrektor, Członek ABSL, Polska](#)

> **Flextronics International Poland Sp. z o.o.** w Tczewie powstał w 2000 roku. Obecnie Park Przemysłowy w Tczewie to dwie hale produkcyjne, elektroniczna i mechaniczna, obsługujące kluczowych klientów. Obecnie zatrudniamy już prawie 3000 osób z województwa pomorskiego.

> Sąsiedztwo trójmiejskich ośrodków naukowych sprawia, że firma ma bezpośredni dostęp do wykwalifikowanej kadry, a szczególnie absolwentów kierunków technicznych. Doskonałe połączenia komunikacyjne drogą morską, powietrzną i lądową, umożliwiają łatwy kontakt z klientami i dostawcami firmy zlokalizowanymi na całym świecie. Istotnym argumentem za rozwojem naszych inwestycji na Pomorzu jest funkcjonowanie Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Tczewie, która oferuje korzystne uregulowania podatkowe, pozwalające na redukcję kosztów prowadzenia działalności przedsiębiorstwa.

> [Andrzej Potojko](#)

> [Dyrektor Generalny Flextronics International Poland Sp. z o.o.](#)

> **Geoban S.A.** działa na pomorskim rynku już od 2008 roku. Początkowo zatrudnialiśmy jedynie 40 osób, lecz już po dwóch miesiącach mieliśmy 150 pracowników pracujących w 11 zespołach obsługi bankowej. Obecnie Geoban S.A. ma siedzibę w doskonale skomunikowanych i nowoczesnych biurowcach Łużycka Office Park w Gdyni i zatrudnia już 500 osób.

> To, co zdecydowało o lokalizacji oddziału na Pomorzu to przede wszystkim dostępność młodej, wykształconej kadry, znającej biegle języki obce oraz sprawnie poruszającej się obsłudze aplikacji komputerowych. Atrakcyjna z punktu widzenia Pracodawcy jest również możliwość współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Gdyni w zakresie programu stażowego dla absolwentów szkół średnich i wyższych. To wszystko sprawia, że Pomorze to bardzo dobra lokalizacja dla naszej działalności.

> [Radostaw Krasowski](#)

> [HR Manager, Geoban Co.](#)

> Mając dostęp do wysoko wykwalifikowanych i świetnie wyedukowanych pracowników zdecydowaliśmy się ulokować nowe **Centrum Kompetencyjno-Wdrożeniowe IBM** w Gdańsku.

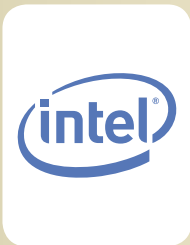
> Jako firma już wiele lat temu wdrożyliśmy globalną strategię, która skupia się na dostarczaniu usług w celu wsparcia naszych klientów. Centrum w Gdańsku stanowi kolejny kamień milowy na drodze realizacji tej strategii i dołącza tym samym do sieci już istniejących europejskich centrów tego typu.

> To wszystko w coraz większym stopniu przyczynia się do budowania koncepcji dostarczania rozwiązań informatycznych oraz zapewniania łączności w skali globalnej, którą nazywamy Global IT Delivery.

> Gdańsk to dla nas atrakcyjne miejsce z ogromnym potencjałem. W ten sposób działamy w blisko 800 tysięcznej społeczności Trójmiasta, mając dostęp do wysoko wykwalifikowanych i świetnie wyedukowanych pracowników, absolwentów prestiżowych kierunków informatycznych i politechnicznych trójmiejskich uczelni. Klimat, tworzony przez regionalną administrację, również sprzyja rozwijaniu działalności gospodarczej. Mocnym punktem regionu jest również infrastruktura.

> [Marcin Matacz](#)

> [Leader Regional Capability Center, IBM Poland](#)

- > **Laboratorium Intel** w Gdańsku jest największym centrum badawczo rozwojowym Intelu w Europie, a także jednym z najwyżej ocenianych wewnętrznie na świecie. Lokalizacja w Gdańsku ma w zasadzie same zalety. Politechnika Gdańska, z którą blisko współpracujemy oferuje bardzo wysoki poziom nauki na kierunkach technologicznych i jest dla nas największym i najważniejszym źródłem kadr.
- > Już studentom 3 i 4 roku oferujemy możliwości praktyk lub zatrudnienia. Poziom wykształcenia i kwalifikacje polskich informatyków są bardzo wysokie, a dowodem na to jest fakt, że nasze centrum badawcze pracuje nad kluczowymi projektami związanymi z zaawansowanymi technologiami, które pokażą się na rynku za 3 - 4 lata, a nawet później.
- > W ciągu ostatnich 5 lat praktycznie podwoiliśmy zatrudnienie i zwiększyliśmy powierzchnie biurową co jest dowodem na bardzo dynamiczny rozwój. W chwili obecnej w naszym laboratorium pracuje już ponad 600 osób, a w najbliższych kilkunastu miesiącach planujemy dalej powiększać zatrudnienie.
  - > [Tomasz Klekowski](#)
  - > [Central Eastern Europe Territory Manager Intel Corp.](#),
  - > [Member of Board Intel Technology Poland](#)

- > **Firma Lufthansa Systems Poland** rozpoczęła działalność w Gdańsku w roku 1998. Obecnie nasza firma zatrudnia ponad 300 specjalistów z różnych dziedzin (IT, lotnictwo, nawigacja).
- > Głównym powodem lokalizacji inwestycji w Polsce był dostęp do wysoko wykwalifikowanej kadry pracowniczej oraz atrakcyjne koszty prowadzenia działalności. Fakt posiadania lotniska z międzynarodowymi połączeniami, bogata baza hotelowa (rozwijająca się w ostatnim okresie w zawrotnym tempie) oraz bardzo szybki rozwój miasta powodują, że Pomorze jest doskonałą lokalizacją dla naszej firmy. Ponadto miasto Gdańsk, a w szczególności władze miasta zawsze sprzyjały nowym inwestycjom oraz środowisku biznesowemu, które jest szeroko reprezentowane w prawie wszystkich branżach gospodarki.
  - > [Adam Wojewódka](#)
  - > [Prezes Zarządu Lufthansa Systems Poland Sp. z o.o.](#)

- > Z punktu widzenia **Banku Nordea** jako instytucji finansowej, zatrudniającej w Trójmieście ponad 500 osób, jednym z najistotniejszych czynników związanych z prowadzeniem biznesu jest potencjał ludzki. Wartością nieocenioną jest oferowane przez Pomorze zaplecze akademickie, kształtujące wysokiej klasy fachowców z zakresu ekonomii i zarządzania.
- > Myślę, że lokalny klimat inwestycyjny wspiera również rosnąca z roku na rok sieć firm z tzw. otoczenia biznesu, specjalizująca się w usługach dla firm, w tym także tych, oferujących najbardziej innowacyjne rozwiązania.
- > Z pewnością przewagą regionu Pomorza jest także wysoka jakość życia mieszkańców, wyrażająca się też w zadowoleniu z usług dostarczanych przez trójmiejskie samorządy. Świadczy to o tym, że region i jego władze stawiają na zrównoważony i harmonijny rozwój, co przekłada się na przewidywalne warunki prowadzenia biznesu.
  - > [Włodzimierz Kiciński](#)
  - > [Prezes Zarządu Nordea Bank Polska SA](#)

- > **Grupa Rolls-Royce** jest obecna na pomorskim rynku już od ponad 10 lat. Region ten oferuje doskonale wykształconych inżynierów mechaniki oraz bardzo dobrze przygotowanych pracowników produkcyjnych o bogatym doświadczeniu w dziedzinie remontów i eksploatacji statków. To, w połączeniu z wysokim poziomem zysku jakim charakteryzuje się działalność produkcyjna i remontowa w Polsce, sprawiło, że Rolls-Royce z powodzeniem rozwija produkcję wyposażenia pokładowego w Gniewie oraz buduje nowe centrum serwisowo-remontowe w Gdyni.
- > Nasza marka jest jednym z naszych najcenniejszych aktywów. Przyciąga utalentowanych ludzi i daje gwarancję tworzenia światowej klasy produktów. Dlatego jesteśmy dumni, że znaczenie Pomorza w planach inwestycyjnych Grupy Rolls-Royce stale wzrasta, co daje nadzieje na dalsze inwestycje w regionie.
  - > [Emmanuel Perrin](#)
  - > [Dyrektor Zarządzający, Prezes Rolls-Royce Marine Poland Sp. z o.o.](#)

Spis treści

02 Odkryj lokalizację w Środkowo-Wschodniej Europie

05 Brama do Środkowo-Wschodniej Europy i Unii Europejskiej

15 Wykwalifikowani i zmotywowani pracownicy

18 Szybko rozwijające się sektory

28 Sektory tradycyjne

30 Rozbudowana sieć wsparcia biznesu

34 Pomorze – doskonałe miejsce do życia

36 Wsparcie dla inwestorów

Odkryj lokalizację w Środkowo-Wschodniej Europie

POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

- > Pomorskie jest jednym z 16 województw Polski i jednym z 3 położonych nad Morzem Bałtyckim. Poprzez północną, morską granicę sąsiaduje z państwami skandynawskimi, a na wschodzie z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.
- > W układzie administracyjnym Polski, region graniczy z województwami: zachodnio-pomorskim, wielkopolskim, kujawsko-pomorskim oraz warmińsko-mazurskim. Powierzchnia województwa zajmuje 18 300 km², co stanowi 5,9% powierzchni Polski.

LUDNOŚĆ

- > Pomorskie zamieszkuje 2,23 mln osób, czyli 5,8% ludności Polski. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 121 osób na km². W skali kraju Pomorskie należy do województw średniej wielkości, zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby ludności.
- > Niemniej, to właśnie w Pomorskim odnotowano najwyższy w Polsce przyrost naturalny – w 2009 roku wskaźnik ten wyniósł 3,44 na 1 000 mieszkańców. Dodatkowo, województwo pomorskie jest jednym z nielicznych regionów w Polsce z pozytywnym saldem migracji, co świadczy o wysokiej atrakcyjności osiedleńczej (w 2009 wskaźnik migracji wyniósł 1,24 na 1 000 mieszkańców). Opinię taką wyrażają również coraz liczniejsi obcokrajowcy, nabywający nieruchomości i mieszkania w regionie.

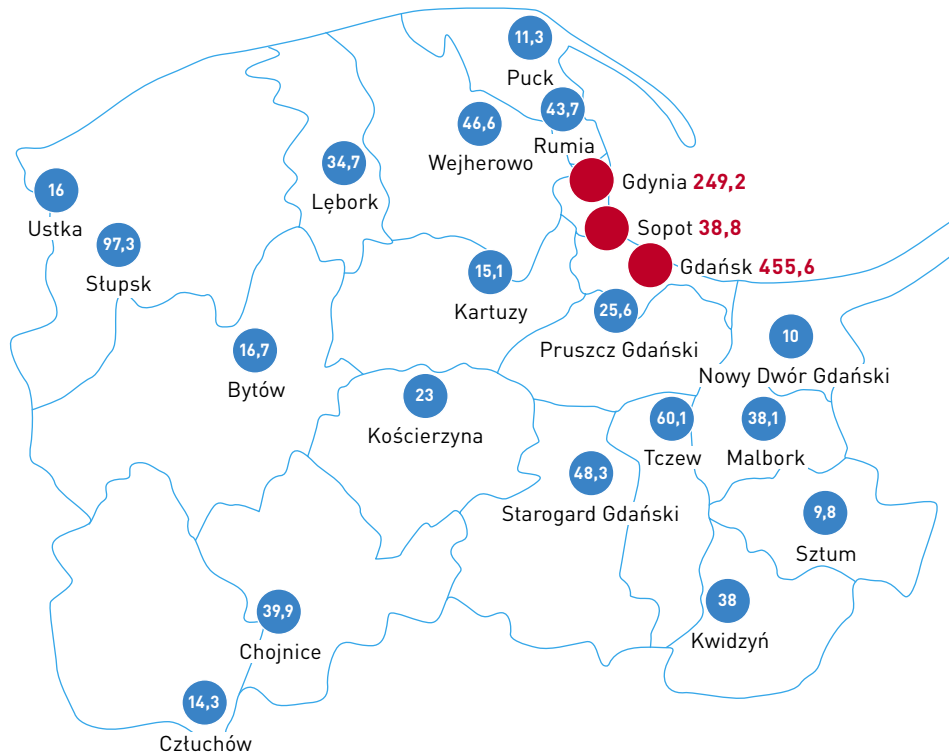
NAJWAŻNIEJSZE CENTRA WZROSTU GOSPODARCZEGO

- > Silne ośrodki miejskie stanowią podstawę wzrostu gospodarczego Pomorza. Ich potencjał ekonomiczny wynika z koncentracji kapitału ludzkiego – aż 67% populacji regionu mieszka w miastach.
- > Najwyższy stopień koncentracji działalności gospodarczej występuje w obrębie Metropolii Trójmiejskiej, którą zamieszkuje 1,2 miliona ludzi, z czego 60% stanowią mieszkańcy 3 centralnych miast: Gdańska, Gdyni i Sopotu. Trójmiasto jest najszybciej rozwijającym się regionem w Polsce Północnej i znaczącym centrum gospodarczym w obszarze Południowego Bałtyku. Metropolia pełni rolę ważnego węzła transportowego, łączącego północą oraz zachodnią Europę ze środkową i południową częścią kontynentu.
- > Oprócz Metropolii Trójmiejskiej, w regionie znajduje się wiele atrakcyjnych gospodarczo miast. Przykładowo, Słupsk oraz Tczew wyróżniają się dzięki swoim zdolnościom przyciągania inwestycji zagranicznych (do tej pory ulokowały się tam takie firmy, jak: Scania, Flextronics International, Eaton Trucks, Gemalto, Molex, Tapaflo i inne). Natomiast ze względu na liczbę ludności warto zwrócić uwagę również na Chojnice, Starogrod Gdański, Wejherowo, Malbork oraz Kwidzyń, gdzie ulokował się International Paper – jeden z czołowych inwestorów zagranicznych w Polsce.

Lokalizacja

Największe miasta i stolice powiatów
(mieszkańcy w tys.)

SYTUACJA MAKROEKONOMICZNA WOJEWÓDZTWA

- > Województwo pomorskie należy do ponadprzeciętnie rozwiniętych polskich województw. Na koniec 2008 r. wartość produktu regionalnego brutto (PRB) przekroczyła 70,3 mld PLN, stanowiąc 5,5% ogólnopolskiego PKB.
- > Pomorze jest jednym z kluczowych regionalnych rynków konsumpcyjnych w Polsce. Całkowita wielkość rynku, mierzona dochodami do dyspozycji brutto, kształtuje się na poziomie ok. 45 mld PLN, co stawia Pomorze na 7. miejscu w kraju (dane za rok 2008). W przeliczeniu na jednego mieszkańca dochód do dyspozycji brutto wynosił 20 351 PLN, co w 2008 roku stanowiło 96,6% średniej dla Polski. Warto zauważyć, że po akcesji Polski do Unii Europejskiej, pomorski rynek rośnie najszybciej w całym kraju (średnie roczne tempo wzrostu wyniosło ok. 6,9%).
- > Pozytywne aspekty wejścia Polski do UE widać również w statystykach eksportu. W okresie od 2004 do 2008 roku wartość towarów i usług sprzedanych przez pomorskich przedsiębiorców poza granicami Polski wzrosła o ok. 50% (z 4,78 mld EUR do 7,5 mld EUR). Dzięki dobrej pozycji konkurencyjnej regionalnych firm, pomorska gospodarka należy do ponadprzeciętnie zintegrowanych z globalnym rynkiem gospodarek regionalnych w kraju. Dodatkowo, znaczenie handlu zagranicznego dla gospodarki Pomorza podkreśla fakt, że eksport stanowi ok. 43% regionalnego PKB.
- > 2009 rok przyniósł również wysoką dynamikę wzrostu inwestycji, która ukształtowała się na poziomie 25% w stosunku do roku poprzedniego. Według wartości nominalnych, inwestycje wzrosły o 3,6 mld PLN (z 13,97 do 17,58) i pod tym względem województwo pomorskie okazało się najlepsze w Polsce.

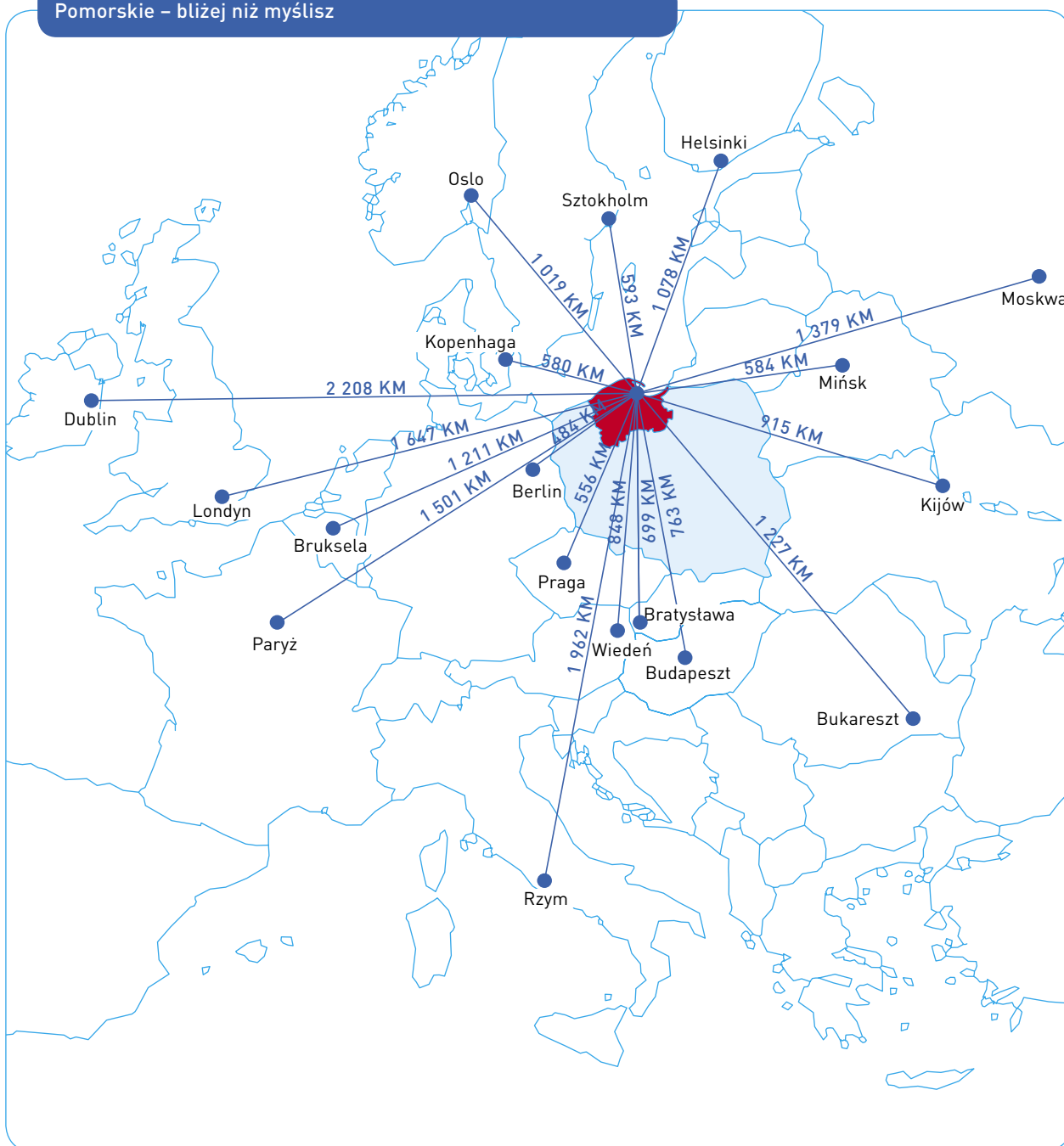

> **Kanał portowy w Porcie Wewnętrznym**
Fot. Zarząd Morskiego Portu Gdańsk SA

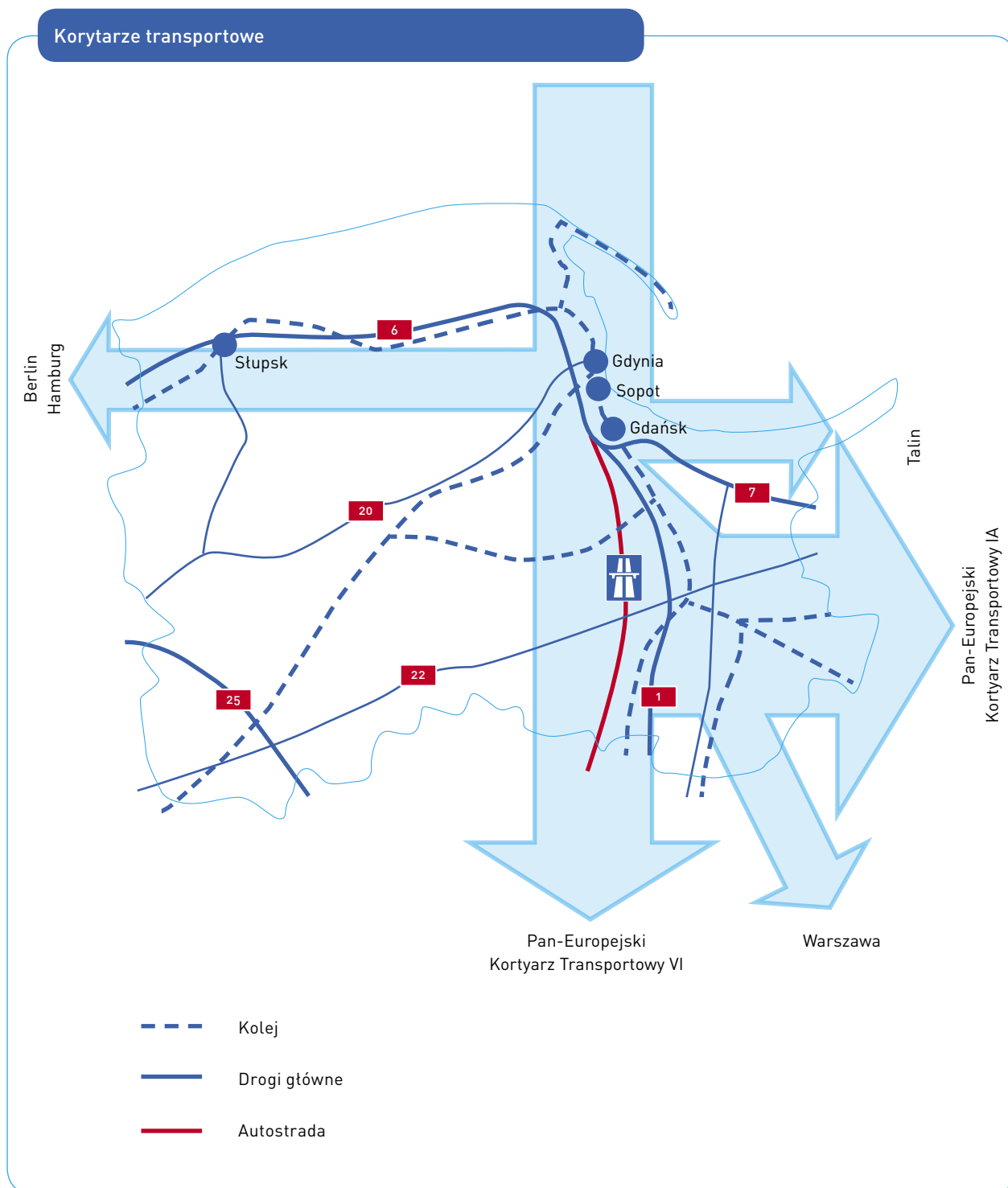
Brama do Środkowo-Wschodniej Europy i Unii Europejskiej

Pomorskie – bliżej niż myślisz

- > Województwo Pomorskie, zlokalizowane w północnej części Polski i na potężnym wybrzeżu Bałtyku, jest jednym z najszybciej rozwijających się regionów w kraju.

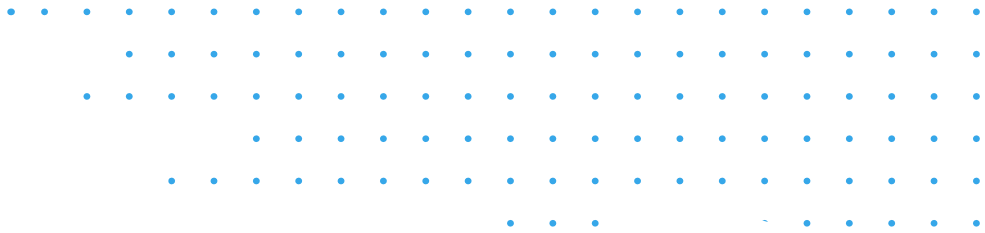
- > Głównym atutem województwa pomorskiego jest jego korzystne położenie geograficzne. W regionie krzyżują się ze sobą dwa kluczowe dla ruchu tranzytowego paneuropejskie szlaki komunikacyjne:
- > **Korytarz IA** (Helsinki – Tallin – Ryga – Kaliningrad – Gdańsk), będący odgałęzieniem Korytarza I (Helsinki – Tallin – Ryga – Kowno – Warszawa),
- > **Korytarz VI** (Gdańsk – Katowice – Żylna), łączący Skandynawię z Europą Środkowo-Wschodnią oraz krajami basenu Morza Śródziemnego.
- > Wejście Polski do Unii Europejskiej i związany z tym dostęp do funduszy europejskich pozwoliły na realizację licznych projektów mających na celu zwiększenie dostępności regionu i poprawę istniejącej infrastruktury transportowej.

> **Port Gdańsk – widok z lotu ptaka**

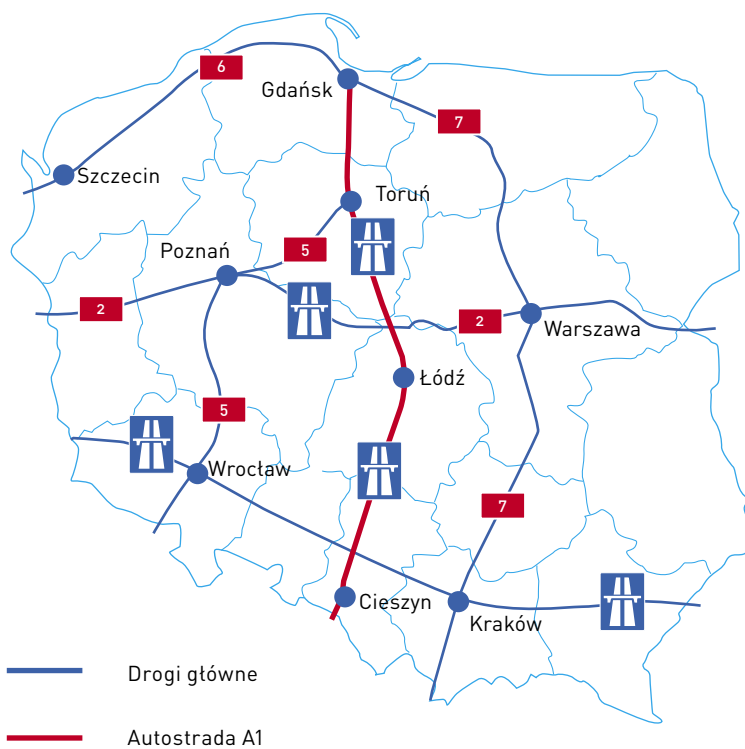
Fot. Zarząd Morskiego Portu Gdańsk SA

DROGI

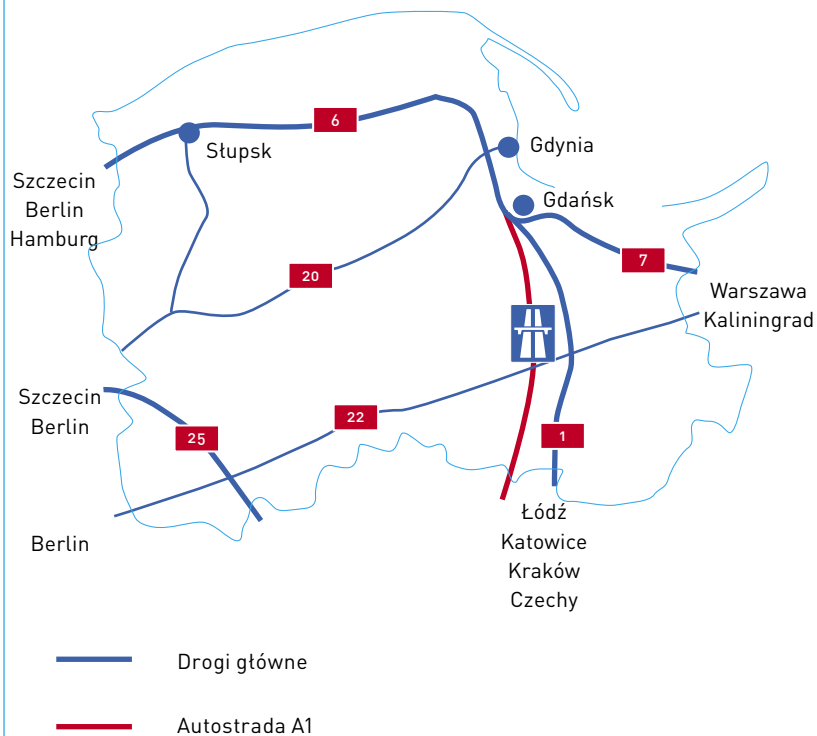
- > Droga o największym znaczeniu strategicznym dla rozwoju Pomorza jest Autostrada A1, która będzie częścią międzynarodowej drogi łączącej Skandynawię z południem kontynentu.
- > Istotne znaczenie mają drogi krajowe nr 7 (Gdańsk – Warszawa – Kraków) oraz 6 (Gdynia – Szczecin). Obecnie droga nr 7 jest rozbudowywana do standardu drogi szybkiego ruchu, co znacznie poprawi dostępność transportową Metropolii Trójmiejskiej.
- > Region Pomorza przeżywa obecnie boom budowlany w dziedzinie infrastruktury transportowej. Nowe inwestycje są efektem napływu środków z funduszy europejskich oraz przygotowań Polski do współorganizowania Mistrzostw Europy w piłce nożnej w 2012 roku (EURO 2012). Ich celem jest przede wszystkim usprawnienie komunikacji wewnątrz regionu oraz poprawa dostępności transportowej.

Połączenia drogowe (Polska)

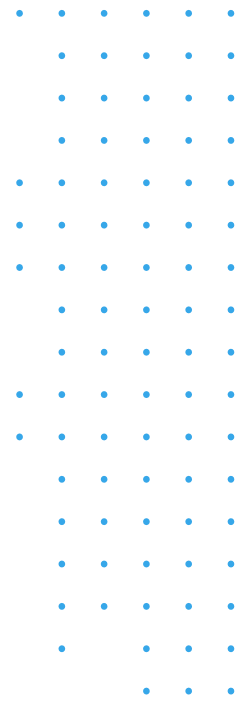
- > Najważniejsze projekty mają miejsce w Trójmieście. W Gdańsku, który jest jednym z miast-gospodarzy EURO 2012 można wymienić takie inwestycje, jak:
  - > **Południową Obwodnicę Gdańską**, która połączy drogę krajową nr 7, Obwodnicę Trójmiasta (droga nr S6) oraz Autostradę A1, dzięki czemu ruch tranzytowy wyprowadzony zostanie poza obszary miejskie,
  - > **Trasę Sucharskiego**, która usprawni połączenie portu morskiego w Gdańsku z istniejącą już siecią dróg krajowych oraz międzynarodowych przez Południową Obwodnicę Gdańską. Trasa ma za zadanie rozwiązać problemy miasta z ruchem tranzytowym, który obecnie przebiega przez historyczne centrum miasta oraz położone w pobliżu osiedla mieszkaniowe;
  - > **Węzeł Karczemki**, największy węzeł w Polsce Północnej, który wyeliminuje wąskie gardła w ciągu najważniejszej trasy łączącej Gdańsk z Kaszubami (atrakcyjnym obszarem turystycznym i rekreacyjnym);
  - > **Trasę Słowackiego**, która usprawni połączenie pomiędzy centrum miasta a międzynarodowym lotniskiem.

Połączenia drogowe (województwo pomorskie)

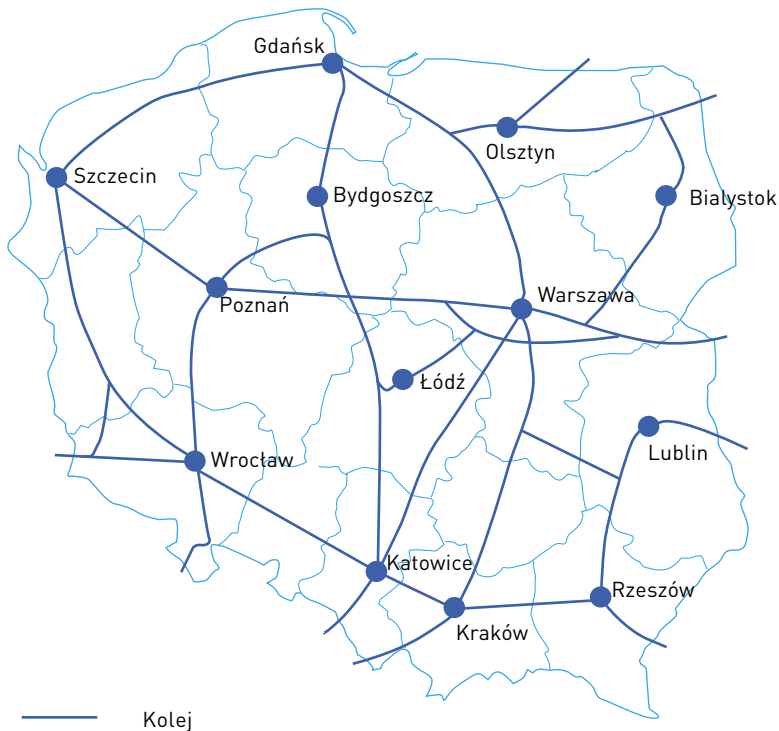

KOLEJ

- > Połączenia kolejowe w województwie pomorskim to bardzo dogodny sposób transportu towarów, m.in. tych, które docierają drogą morską do portów w Gdańsku oraz Gdyni i następnie są przewożone w głąb kontynentu. Przez województwo, oprócz połączeń lokalnych, biegnie pięć ważnych dla ruchu międzynarodowego linii kolejowych: z Trójmiasta do granicy z Niemcami (przez Szczecin), z Gdańska do granicy z Czechami i Słowacją (przez Warszawę i Kraków), z Gdańska do granicy południowo-zachodniej (przez Bydgoszcz, Łódź i Katowice) oraz z Gdańska do Kaliningradu (przez Olsztyn) bądź na Białoruś (przez Białystok).
- > Polski rynek przewozów cargo obsługują takie przedsiębiorstwa przewozowe, jak: Cargospeed Sp. z o.o., PCC Cargo S.A., PKP Cargo S.A. oraz Deutsche Bahn.
- > Obecnie trwają prace nad przebudową linii kolejowej E65 z Gdyni do Warszawy. W ramach tych prac wymieniona zostanie część torowisk i sieci trakcyjnej oraz zbudowane zostaną bezkolizyjne skrzyżowania kolejowo-drogowe, co w efekcie doprowadzi do skrócenia czasu przewozu pasażerów i towarów. Planowane zakończenie inwestycji ma nastąpić w 2015 roku.

Połączenia kolejowe (Polska)

Międzynarodowe połączenia kolejowe

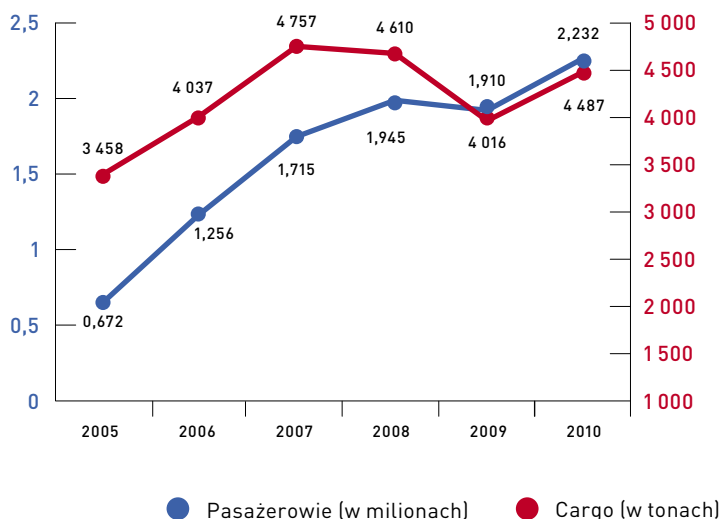
- > **Berlin**
- > Gdynia – Sopot – Gdańsk – Szczecin – Berlin (Niemcy)
- > **Prague**
- > Gdynia – Sopot – Gdańsk – Warszawa – Kraków – Praga (Czechy)
- > **Kaliningrad**
- > Gdynia – Sopot – Gdańsk – Elbląg – Olsztyn – Kaliningrad (Rosja)

LOTNISKA

- > Międzynarodowy Port Lotniczy im. Lecha Wałęsy w Gdańsku jest cywilnym lotniskiem, posiadającym wszelkie niezbędne licencje do obsługi komercyjnych lotów pasażerskich i towarowych. Dzięki swojej lokalizacji lotnisko może obsłużyć znaczną część populacji województwa pomorskiego wraz z centrami gospodarczymi znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie regionu.
- > Niewątpliwą zaletą lotniska w Gdańsku jest, w porównaniu do innych lotnisk w Polsce, największa liczba połączeń lotniczych z krajami skandynawskimi.
- > Rosnącą rolę pomorskiego lotniska najlepiej obrazuje dynamiczny wzrost liczby obsłużonych pasażerów. Od roku 2000 ruch pasażerski i cargo na lotnisku w Gdańsku systematycznie rośnie. Na początku XXI wieku przewozy pasażerów wynosiły 270 tysięcy osób, natomiast w 2010 roku liczba ta wzrosła do 2,2 miliona. Ostatecznie udział lotniska w przewozach pasażerskich w Polsce wyniósł 11% co dało mu 4. miejsce (za lotniskami w Warszawie, Krakowie oraz Katowicach). Badania przeprowadzone na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego pokazały, że liczba pasażerów może wzrosnąć do 7,5 milionów w 2020 roku.
- > Lotnicze przewozy cargo odnotowały w pierwszej dekadzie XXI wieku równie znaczący wzrost (z 1 552 ton do 4 487 ton w 2010 roku).
- > W odpowiedzi na rosnący popyt na przewozy lotnicze, Zarząd Portu Lotniczego rozpoczął program inwestycyjny warty 160 milionów EUR. Środki na finansowanie programu zostały pozyskane z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Inwestycja zakłada:
  - > budowę drugiego terminala pasażerskiego i infrastruktury towarzyszącej,
  - > modernizację istniejącej infrastruktury lotniska.

Pasażerowie i przewozy cargo na lotnisku w Gdańsku
—w latach 2005–2010

Połączenia lotnicze

> **Gdański Terminal Kontenerowy**

Fot. Zarząd Morskiego Portu Gdańsk SA

PORTY

- > Porty w Gdyni i Gdańsku są największymi obiektami tego typu w regionie Morza Bałtyckiego. Rosnąca ilość przetadunków i w efekcie coraz większe znaczenie portów w Gdańsku i Gdyni jako ośrodków dystrybucyjnych i tranzytowych na Bałtyku wymusza na Zarządach obu podmiotów liczne inwestycje. Mają one dostosować porty do wymagań rynku w zakresie obsługi ładunków i statków oraz umożliwić tworzenie multimodalnych łańcuchów transportowych.
- > Oba porty oferują szeroki zakres usług i są w stanie obsłużyć przetadunki towarów każdego typu. Port w Gdyni posiada dwa terminale kontenerowe (BCT oraz GCT), dwa terminale masowe, terminal zbożowy, terminal drobnicowy oraz terminal promowy.
- > Z drugiej strony port w Gdańsku oferuje usługi dwóch terminali kontenerowych DCT (może obsłużyć statki typu Post-Panamax) oraz GTK, a także terminalu

węglowego, dwóch terminali promowych oraz ośmiu innych terminali zdolnych do obsługi wszystkich typów ładunków: masowych, chemicznych, zboża, stali, drewna, ropy i produktów ropopochodnych, gazu ziemnego i innych.

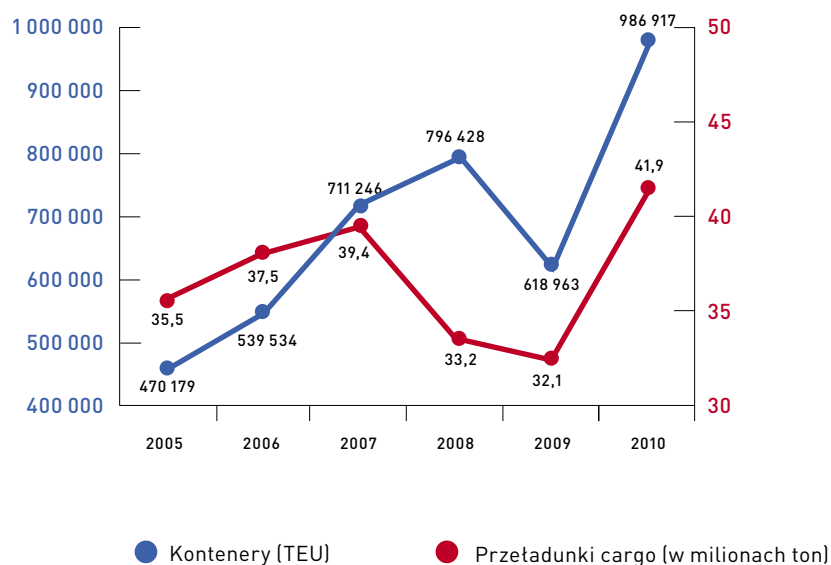
- > Zarząd Morskiego Portu Gdańsk wraz z belgijskim operatorem przetadunkowym Sea Invest oraz światowym gigantem stalowym firmą Arcelor Mittal wybudują za ponad 40 mln EUR bazę przetadunku węgla. Główną zaletą terminalu ma być możliwość odbioru węgla (do tej pory gdański port mógł go tylko wysyłać), co otwiera nowe możliwości biznesowe przed Gdańskiem. W przyszłości może powstać tutaj hub, który będzie zaopatrywał w węgiel polskie elektrownie. Poza tym, nowy terminal usprawni także przetadunki rudy żelaza i kruszyw.
- > Jedną z największych inwestycji w pomorskich portach i jednocześnie w polskiej logistyce naftowej będzie budowa bazy przetadunku paliw płynnych. Inwestycja, której wartość szacowana jest na około 1 mld PLN, pozwoli świadczyć usługi, które nie były dostępne dotychczas w Polsce (kumulacja i blendowanie ropy, usługi kumulacji i przetadunków paliw z wykorzystaniem dowolnych konfiguracji logistycznych: statek, kolej, autocysterny). Atrakcyjność inwestycji jest tym większa, że będzie to jedyne przedsięwzięcie tego typu w regionie Morza Bałtyckiego.
- > Zarząd Morskiego Portu Gdynia inwestuje natomiast w rozbudowę infrastruktury portowej do obsługi statków ro-ro oraz w modernizację infrastruktury drogowo-kolejowej w gdyńskim porcie. Inwestycje te mają na celu wzrost konkurencyjności Portu Gdynia w regionie Morza Bałtyckiego poprzez działania służące rozwojowi przetadunków w technologii ro-ro na obszarze obecnie wykorzystywanego w tym celu terminalu. Efektem tej inwestycji będzie zwiększenie udziału transportu intermodalnego w ogólnych przewozach ładunków poprzez lepsze dostosowanie Terminalu Ro-Ro do przewozów kolejowych.
- > W styczniu 2010, województwo pomorskie wzbogaciło się o bezpośrednie połączenie z Azją, które obsługuje firma Mearsk Line. Do tego czasu port gdański był odbiorcą towarów azjatyckich za pośrednictwem portów niemieckich. Obecnie jednostki typu Post-Panamax o tonażu do 8 000 TEU płynące z Szanghaju obsługiwane są przez głębokowodny terminal w Gdańsku (DCT). Terminal oferuje obsługę największych statków jakie mogą wpłynąć na Morze Bałtyckie, dzięki torowi wodnemu o głębokości 15 metrów.

> Kanał portowy w Porcie Wewnętrznym

Fot. Zarząd Morskiego Portu Gdańsk SA

Przetadunki kontenerów i cargo w portach Pomorza w latach 2005-2010

Wykwalifikowani i zmotywowani pracownicy

- > Jednym z atutów województwa pomorskiego jest korzystna sytuacja demograficzna. Pomorze wyróżnia się na tle reszty kraju wysokim odsetkiem ludności w wieku produkcyjnym oraz przedprodukcyjnym (odpowiednio 64,5% i 20,3%, łącznie 3. miejsce w Polsce). Dodatkowo, zgodnie z prognozami IBnGR, liczba ludności w wieku produkcyjnym będzie się zmniejszać wolniej niż przeciętnie w całej Polsce.
- > Dzięki dobrym warunkom demograficznym, podaż kapitału ludzkiego kształtuje się na relatywnie wysokim poziomie. Na koniec 2009 roku, całkowita liczebność siły roboczej wyniosła 843 tys. Na poziom dostępności pracowników wpływa również dodatnie saldo migracji ze wszystkimi województwami, co pokazuje relatywną przewagę Pomorza w przyciąganiu pracowników. Ogólne saldo migracji ukształtowało się na poziomie 1,49/tysiąc mieszkańców (3. miejsce w Polsce).
- > Liczba pracujących, według badania aktywności zawodowej, w województwie pomorskim wyniosła 789 tys. osób (stan na koniec 2009 roku). Ponad połowa osób zatrudniona jest w sektorze usług, gdzie najczęściej pracuje w sektorze handlu hurtowego, detalicznego i napraw pojazdów samochodowych (sekcja G wg PKD 2007 – 82 477 zatrudnionych, 10,4% wszystkich pracujących). Pozostałe sektory usługowe o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy to: edukacja (60,5 tys. zatrudnionych), administracja publiczna (34,8 tys.), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (34,1 tys.), transport i gospodarka magazynowa (26,9 tys.) oraz finanse i ubezpieczenia (19,7 tys.).

- > W sektorze przemysłowym zatrudnionych jest ok. 33% pracowników. Do najważniejszych gałęzi przemysłu należą: produkcja artykułów spożywczych (19,3 tys. zatrudnionych, 2,4% wszystkich pracujących), produkcja wyrobów z metalu (14,4 tys.), produkcja sprzętu transportowego (12,3 tys.) oraz produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (9,6 tys.).
- > Stopa bezrobocia na Pomorzu utrzymuje się na poziomie nieco wyższym niż w kraju. Na koniec listopada 2010 roku wyniosła 12,2%, co odpowiadało liczbie 100 tys. osób pozostających bez pracy (stopa bezrobocia w Polsce – 12,3%).
- > Występowanie zjawisko bezrobocia jest mocno zróżnicowane wewnątrz regionu. Najniższa stopa bezrobocia występowała w Trójmieście, gdzie przede wszystkim skupia się aktywność gospodarcza regionu (w Sopocie – 3,6%, w Gdyni – 5,2%, w Gdańsku – 5,2%). Natomiast najwyższy poziom bezrobocia utrzymywał się w powiecie nowodworskim (26,4%), człuchowskim i malborskim (kolejno 22,6% i 22,0%).
- > Dla potencjalnych inwestorów jednym z głównych atutów województwa pomorskiego jest stały dostęp do wykształconej i wyspecjalizowanej kadry. Na Pomorzu funkcjonuje 31 szkół wyższych, kształcących przeszło 105 tys. studentów. W 2008 roku pomorskie uczelnie ukończyło ponad 23 tys. absolwentów.
- > Pomorskie uczelnie kształcą kadry dla sektorów, które w przyszłości będą stanowiły podstawę wzrostu gospodarczego regionalnej gospodarki. Największą uczelnią województwa jest Uniwersytet Gdański, drugą zaś co do wielkości, a zarazem najstarszą na Pomorzu – Politechnika Gdańska. Obie uczelnie kształcą specjalistów w zakresie branży technologicznych, w tym IT. Wśród czołowych kierunków studiów znajdują się m.in. informatyka i ekonometria, automatyka i robotyka, elektronika i telekomunikacja.
- > Dodatkowo, Uniwersytet Gdański oferuje studia związane z innymi kierunkami przyszłości. Wśród nich można wymienić bioinformatykę (makrokierunek otwarty w roku akademickim 2010/2011) oraz biotechnologię (drugie miejsce w rankingu studiów biotechnologicznych w Polsce, za Uniwersytetem Warszawskim). Warto wspomnieć, że studia na kierunku biotechnologicznym są organizowane wspólnie z Gdańskim Uniwersytetem Medycznym, który zapewnia studentom najwyższy

Główne kierunki studiów w roku 2009

	STUDENCI	ABSOLWENCI
ekonomia i administracja	25 419	5 731
pedagogiczne	12 144	4 242
społeczne	13 209	3 854
humanistyczne	6 181	1 606
usługi dla ludności	6 712	1 486
inżynieryjno-techniczne	11 498	1 295
medyczne	6 833	1 242
fizyczne	2 758	670
informatyczne	4 187	667
architektura i budownictwo	4 329	519
biologiczne	1 677	513
prawne	2 699	350
matematyczno-statystyczne	1 343	287
usługi transportowe	1 487	277
artystyczne	1 582	221
ochrona środowiska	1 434	149
dziennikarstwo i informacja	583	97
produkcja i przetwórstwo	1 165	85
opieka społeczna	136	50
bezpieczeństwo i ochrona	430	0

poziom kształcenia w zakresie biotechnologii molekularnej i diagnostyki molekularnej w medycynie i ochronie środowiska.

- > Politechnika Gdańska oferuje studentom kształcenie na kierunkach technicznych. Do najważniejszych, z punktu widzenia gospodarki, można zaliczyć studia w zakresie energetyki, budownictwa wodnego i lądowego, mechaniki, mechatroniki.
- > Zapleczem kadrowym dla głównych sektorów gospodarki są również takie uczelnie jak np.: Akademia Morska i Akademia Marynarki Wojennej (które kształcą wysokiej klasy inżynierów w zakresie gospodarki morskiej), Gdański Uniwersytet Medyczny, Gdańska Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu oraz wiele prywatnych szkół wyższych.
- > Regionalne uczelnie oferują wiele unikatowych specjalizacji w skali Polski. Wśród nich znajduje się największy ośrodek studiów w zakresie skandynawistyki, mieszczący się na Uniwersytecie Gdańskim. Ośrodek kształci studentów linii szwedzkiej, duńskiej, norweskiej i islandzkiej. W przyszłości otwarta zostanie linia fińska. Dodatkowo, oferta studiów językowych na Uniwersytecie Gdańskim wzbogaci się o sinologię, dzięki czemu Gdańsk będzie jednym z zaledwie pięciu ośrodków w Polsce oferujących naukę na kierunku poświęconym Chinom.
- > W regionie funkcjonuje również duża liczba szkół oferujących szkolenia i przygotowanie pracownikom w m.in. takich zawodach jak: monter, elektryk, mechanik i operator maszyn numerycznych.

KOSZTY PRACY

- > W III kwartale 2010 roku, przeciętna pensja w województwie pomorskim wynosiła 3 447, 73 PLN (ok. 890 EUR, kurs wymiany EUR/PLN = 3,866). Pod względem wysokości wynagrodzenia pomorskie zajmuje 3. miejsce w Polsce, za mazowieckim oraz śląskim.

Dostępność języków

angielski

niemiecki

hiszpański

francuski

rosyjski

norweski

szwedzki

fiński

duński

niderlandzki

włoski

portugalski

słowacki

czeski

ukraiński

japoński

chiński

rumuński

serbski

chorwacki

bośniacki

arabski

hindi

urdu

Szybko rozwijające się sektory

ENERGETYKA

- > Sektor energetyki w województwie pomorskim stwarza inwestorom wiele możliwości rozwoju działalności. Stale rosnący popyt na energię finalną (do roku 2030 konsumpcja elektryczności w Polsce wzrośnie do 217,4 TWh z obecnych 128,7) gwarantuje zwrot poniesionych nakładów inwestycyjnych na infrastrukturę wytwórczą oraz przesyłową.
- > Mimo, że Pomorze jest obszarem deficytowym w zakresie wytwarzania energii elektrycznej (ok. 70% energii zużywanej w regionie pochodzi z innych regionów), to posiada duże zasoby kadrowe. W sektorze energetycznym zatrudnionych jest ok. 13 tys. osób, a pomorskie uczelnie kształcą wielu specjalistów w tym zakresie.

Energetyka – absolwenci szkół wyższych

KIERUNEK STUDIÓW	LICZBA ABSOLWENTÓW W 2009 R
Inżynieryjno-techniczne	1 295
Produkcja i przetwórstwo	85
Ochrona środowiska	149
Informatyczne	667
Fizyczne	670
Matematyczno-statystyczne	287

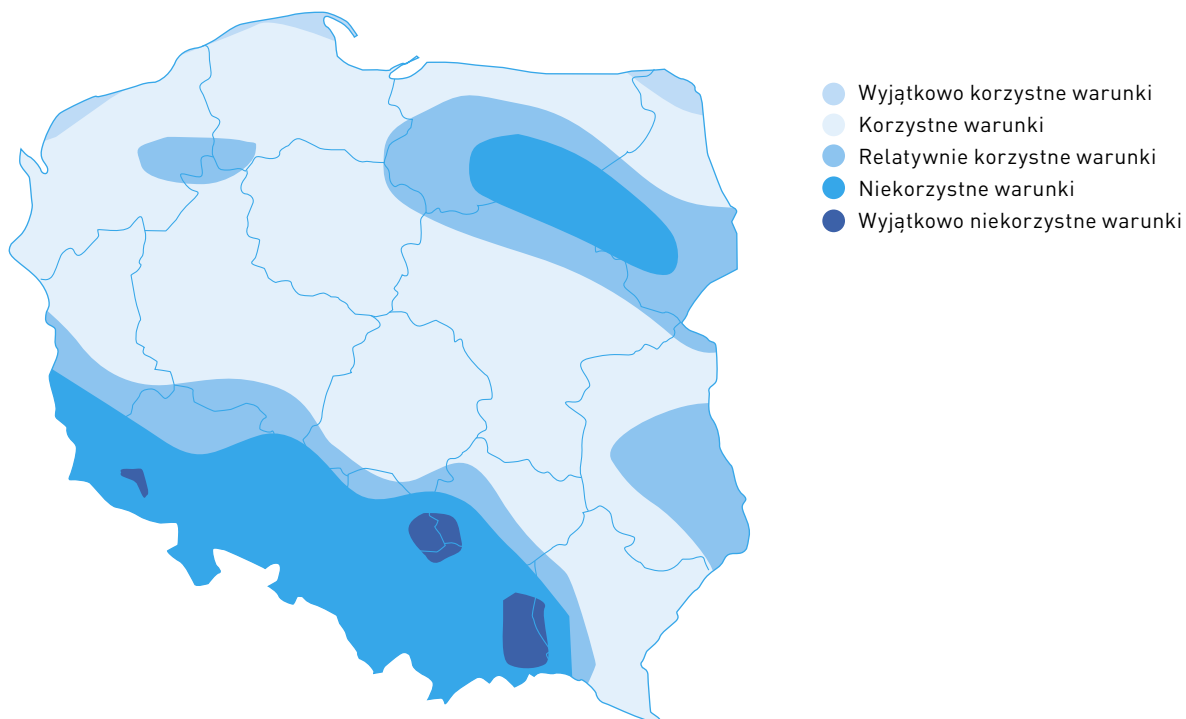
Energetyka – absolwenci szkół technicznych

ZAWÓD	LICZBA ABSOLWENTÓW W 2009 R
Elektryk	100
Technik informatyk	1 072
Technik mechanik	616
Elektromonter	80
Technik mechatronik	67

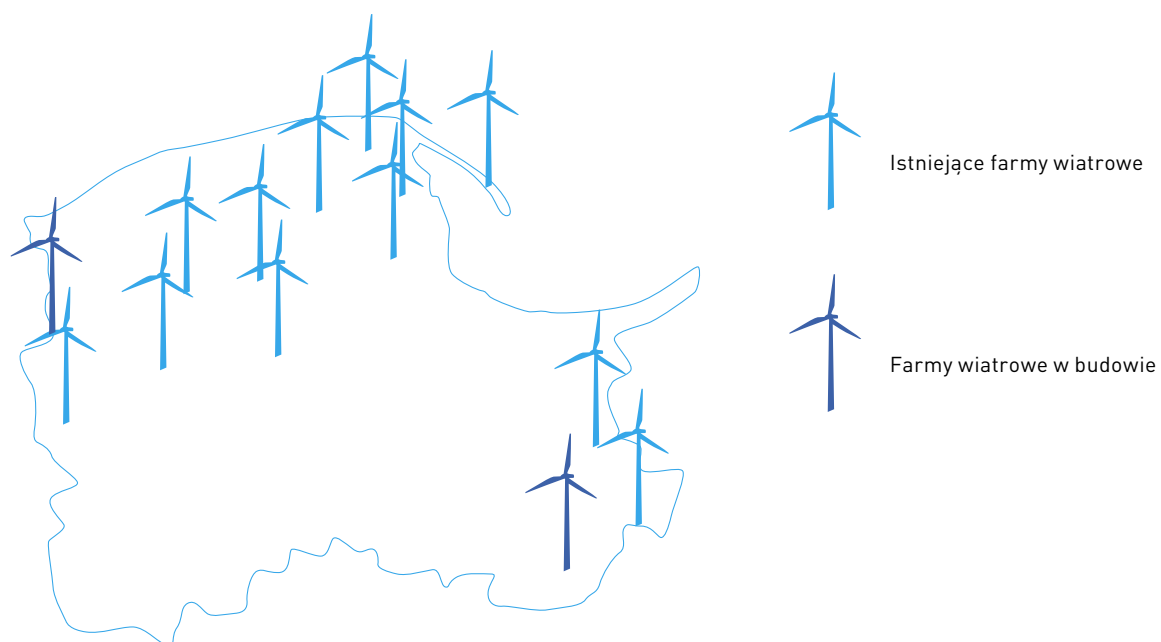
- > Ambicją Pomorza jest utrzymanie pozycji lidera w zakresie produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Obecnie największe przedsiębiorstwo sektora energetycznego Grupa Energa SA (18. miejsce na liście największych przedsiębiorstw w Polsce, 2. miejsce w województwie pomorskim) wytwarza najwięcej „czystej” energii dzięki rozbudowanej sieci elektrowni wodnych (45). Łączna moc źródeł OZE (odnawialne źródła energii), jaką Energa przyłączyła do swojej sieci dystrybucyjnej, wyniosła 822 MW. Firma posiada również 15% udziałów w rynku sprzedanej energii elektrycznej, co daje jej 4. miejsce w Polsce.

> Jednakże, pomimo działań Grupy Energa, segment eksploatacji farm wiatrowych w województwie pomorskim cechuje się jeszcze niskim stopniem nasycenia. Całkowita moc siłowni wykorzystujących wiatr zainstalowanych na Pomorzu wyniosła 130 MW w 2010 roku, więc segment ma jeszcze wiele niewykorzystanego potencjału wzrostowego, zwłaszcza, że województwo pomorskie charakteryzuje się dogodnymi warunkami wietrznymi w porównaniu do reszty kraju.

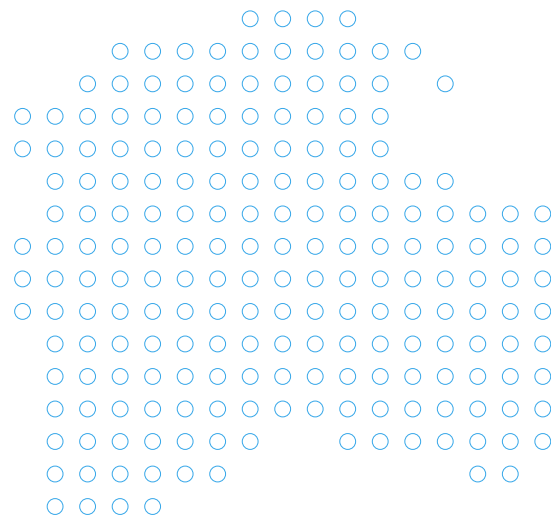
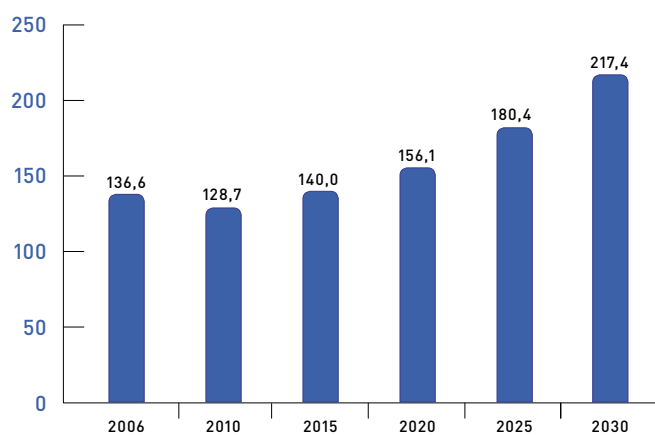
Warunki wietrzności w Polsce

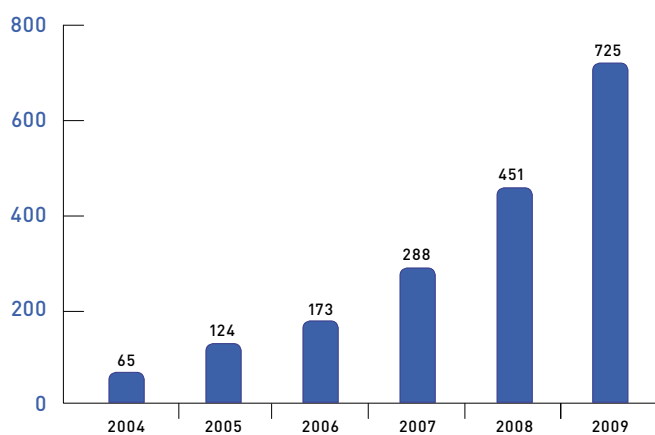
Lokalizacja farm wiatrowych na Pomorzu

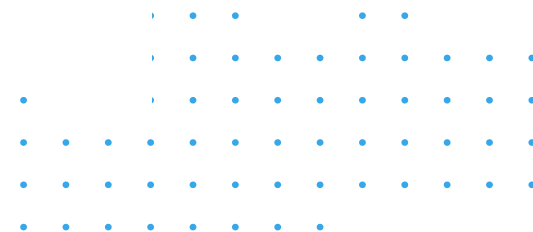
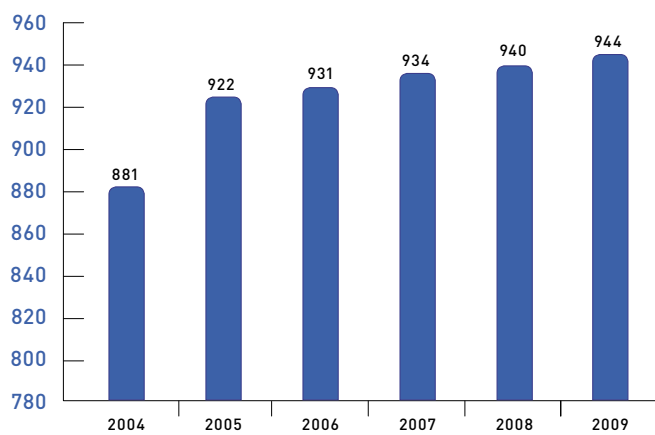
Prognoza krajowego zapotrzebowania na energię elektryczną (TWh)

Moc zainstalowana w elektrowniach wiatrowych w latach 2004-2009 (MW)

Moc zainstalowana w elektrowniach wodnych w latach 2004-2009 (MW)

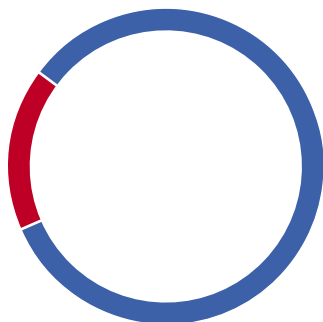
SEKTOR ICT

- > Pomorski klaster ICT integruje partnerów biznesowych i naukowych we wspólnych działaniach przy wsparciu władz regionalnych i otoczenia biznesu oraz we współpracy z innymi globalnymi partnerami ICT. Całkowite zatrudnienie w tym sektorze wynosi około 20 tys. osób. Daje to regionowi wysoką 5 pozycję za województwami: mazowieckim, dolnośląskim, śląskim i małopolskim. W branży ICT w regionie funkcjonuje ponad 4 tys. podmiotów. Wartość produkcji sprzedanej pomorskiego klastra w roku 2008 wyniosła około 6,4 mld PLN, co stanowiło 6% produkcji sprzedanej województwa.
- > Pomorski klaster ICT składa się z kilku zasadniczych podsektorów:
  - > szeroko rozumianego przemysłu elektronicznego produkującego zarówno wyroby gotowe, jak i podzespoły elektroniczne,
  - > sektora usług informatycznych (produkcji oprogramowania, jego elementów, usług utrzymania systemów informatycznych, przetwarzania baz danych etc.)
  - > sektora usług telekomunikacyjnych.
- > Wśród wyróżniających się pomorskich firm z sektora ICT należy bez wątpienia wymienić IVO Software - developera i producenta syntezatora mowy IVONA pozostawiającego w tyle produkty takich gigantów jak Microsoft. IVO Software działa na terenie Pomorskiego Parku Naukowo-Technologicznego w Gdyni.
- > Kolejną rodzimą firmą mocno wyróżniającą się na pomorskim i ogólnopolskim rynku jest sopocka Blue Media. Firma oferuje szeroki wachlarz zaawansowanych rozwiązań dla sektora bankowego i ubezpieczeniowego. Blue Media od lat systematycznie buduje swoją markę, dzięki czemu w chwili obecnej jest jedną z czołowych firm sektora IT w Polsce. Potwierdzeniem jej wysokiej pozycji jest wyróżnienie kapituły konkursu "Polski Internet" w kategorii "najlepsza firma 2010 z dziedziny informatyki i Internetu".
- > Walory regionu doceniają także inwestorzy zagraniczni. Gigant rynku IT – firma Intel zdecydowała się ulokować w Gdańsku swoje centrum badawczo rozwojowe. Pracuje ono nad projektami związanymi z zaawansowanymi technologiami. Źródłem kadr dla stale zwiększającego zatrudnienia centrum jest Politechnika Gdańska.
- > Wszystkie te firmy korzystają z kadry kształconej na trójmiejskich uczelniach. Oprócz Politechniki Gdańskiej i Uniwersytetu Gdańskiego nieocenionym źródłem kadr jest także Polsko-Japońska Szkoła Technik Komputerowych, która kształci studentów na kierunkach informatycznych i graficznych.
- > Szerokopasmowy dostęp do Internetu
  - > Trójmiasto oferuje łatwy dostęp do szerokopasmowego Internetu. Budowana systematycznie od 1992 roku Trójmiejska Akademska Sieć Komputerowa (TASK) zbudowana jest całkowicie w oparciu o światłowodowe medium transmisyjne i obejmuje swym zasięgiem całe Trójmiasto. Łączy ona sieci lokalne, w których pracuje ok. 30 tys. komputerów PC, stacji roboczych oraz serwerów umożliwiających pracę kilkudziesięciu tysiącom użytkowników.
  - > TASK łączy ponad 120 węzłów sieciowych z dostępnymi przepustowościami od 10 Mb/s do 10 Gb/s przy czym rdzeń sieci działa w oparciu o technologie 10 Gigabit Ethernet (10Gb/s) oraz ATM (622 Mb/s).

Wybrane firmy z sektora ICT:

Intel Technology Poland (centrum R&D)
IBM
Axiom
Kainos software
Zensar Technologies (centrum R&D)
Lufthansa Systems
Fineos Investment
Jeppesen by Boeing
Speednet Sp. z o.o.
CTM
Enamor
Telemobile
Thomson – Reuters
FreecoNet
Elan
OKE Software and Communication
SeveNet
SII
Playsoft
Goyello
Kainos
NComputing
Fineos
Nevion

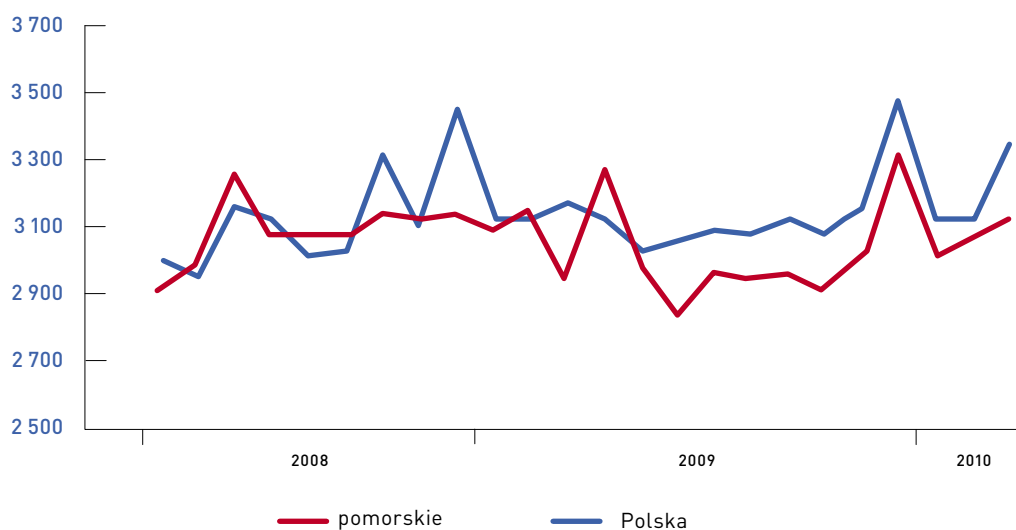
Eksport Pomorskiego klastra ICT

- elektronika — 82,3%
- usługi informatyczne — 17,7%

Eksport produktów i usług informatycznych sektora ICT wyniósł 4,1 mld PLN. Klaster ICT odpowiada za około 1/6 wartości eksportu województwa pomorskiego.

Poziom wynagrodzeń w produkcji komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych – Pomorskie na tle Polski

- > Możliwość, czas realizacji oraz koszt uzyskania podłączenia światłowodowego jest ustalana indywidualnie z operatorem, należy jednak wspomnieć, że wszystkie biurowce klasy A dostępne w chwili obecnej w Trójmieście są wyposażone w takie łącze.

SEKTOR BPO/SSC

- > W Trójmieście ulokowało się ponad 20 centrów outsourcingowych, które zatrudniają ok. 11 000 pracowników. Centra trójmiejskie w większości specjalizują się w procesach finansowych lub IT (włączając w to prace B+R, rozwój oprogramowania i aplikacji IT). Pod względem liczby centrów BPO/SSC Trójmiasto zajmuje siódme miejsce za Warszawą, Krakowem, Wrocławiem, Łodzią, Poznaniem i Katowicami. Pod względem natężenia konkurencji na rynku specjalistów, Pomorze jest relatywnie bardziej przyjaznym miejscem dla inwestora niż miasta z większą liczbą centrów BPO/SSC.
- > Dobre warunki, jakie pomorska metropolia stwarza dla rozwoju inwestycji w sektorze BPO/SSC, zostały docenione przez uznane światowe marki. Ranking firmy doradczej Colliers International zaliczył Trójmiasto do „Wielkiej Piątki” polskich miast, stanowiących centrum zainteresowań dla nowych przedsięwzięć w branży. A.T. Kearney uznał Gdańsk za jedno z 5 miast w Polsce i 15 w Europie Środkowo-Wschodniej, które posiadają duże doświadczenie w branży BPO/SSC.
- > Dobre notowania Gdańska i Gdyni w rankingach mają swoje odbicie w przeprowadzonych projektach inwestycyjnych. W Trójmieście swoje centra otworzyły tacy globalni giganci jak: Intel Technology Poland, IBM, Thomson Reuters, Sony Pictures Entertainment czy Lufthansa. Duże centra otworzyły również inne firmy: Arla Foods, Acxiom, Geoban, Nordea, First Data, Zensar Technologies, Jeppesen, Fineos Investment czy Kainos Software.
- > Przewaga Pomorza w przyciąganiu inwestycji zaznacza się najmocniej w dostępności kadry pracowniczej. Trójmiasto dysponuje sporymi zasobami ludzkimi w porównaniu do innych miast Polski (ponad 100 tys. studentów, 750 tys. mieszkańców na terenie trzech centralnych miast: Gdańsk, Gdynia, Sopot), w tym znaczący odsetek siły roboczej posiada istotne doświadczenie. Podaż doświadczonych pracowników jest szczególnie wysoka w branży IT.
- > Nie bez znaczenia jest też fakt, że pomorskie uczelnie coraz bliżej współpracują z inwestorami i organizują programy kształcenia kompetencyjnego. Przykładem takich działań jest program finansowo-bankowy Thomson Reuters na Uniwersytecie Gdańskim.

Kluczowe dane dla sektora BPO

Populacja województwa	2,23 mln	
Populacja Trójmiasta	około 750 000	
Liczba studentów	105 806	
Stopa bezrobocia	12,20%	
Najczęściej oferowane dodatki pozapłatowe		
	abonament na prywatną opiekę medyczną	
	wyjazdy i spotkania integracyjne	
	bilety do kina lub teatru	
	dofinansowanie posiłków	
Dostępność powierzchni biurowych		
	istniejące	315 800 m ²
	w budowie	45 000 m ²
	stawki czynszów	12-15 EUR/m ²
	koszt opłat serwisowych	3-4 EUR/m ²

- > Pomorscy pracownicy, oprócz wysokich umiejętności, szerokich kompetencji i doświadczenia, charakteryzują się również dobrą znajomością języków obcych. Dodatkowo, cechą specyficzną dla regionu jest duża liczba osób władających mniej popularnymi językami obcymi, w szczególności językami skandynawskimi, co czyni Pomorze unikalnym w skali kraju.
- > Poprawia się również dostępność nowoczesnych powierzchni biurowych, czyli podstawowego środowiska dla inwestycji w branży. Na wzrost podaży powierzchni biurowych ma również wpływ pozytywne nastawienie lokalnych samorządów do inwestycji w centra usług wspólnych.
- > Ponadto, Polska i Pomorze przynosi inwestorom z branży BPO/SSC znaczące korzyści finansowe dzięki niższym o przeciętnie 30-40% kosztom operacyjnym (w porównaniu do krajów Europy Zachodniej i USA). Z drugiej strony, bliskość kulturowa z rynkami krajów rozwiniętych powoduje, że maleje ryzyko wystąpienia problemów komunikacyjnych.

TRANSPORT LOGISTYKA SPEDYCJA

- > Pomorze jest integralną częścią Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T), która składa się z najważniejszych paneuropejskich korytarzy transportowych. Sieć zawiera wszystkie typy transportu: drogowy, kolejowy, lotniczy i morski.
- > Przez Pomorze przechodzą dwa paneuropejskie korytarze transportowe: VI Korytarz łączy Skandynawię z Południową Europą przez Katowice, a Korytarz IA łączy Pomorze i kraje nadbałtyckie (Litwę, Łotwę i Estonię).
- > Warto wspomnieć, że Pomorze oferuje nie tylko dobre połączenia z krajami europejskimi, ale także wydajne połączenia z globalnym hubami transportowymi. Pomorskie porty obsługują główne kierunki transportu morskiego, włączając w to Szanghaj, Amerykę Północną i Południową i najważniejsze porty Europy takie jak Rotterdam i Hamburg. Ponadto, port lotniczy w Gdańsku zapewnia dogodne połączenia lotnicze z całym światem poprzez główne europejskie lotniska: Frankfurt, Rzym, Monachium, Kopenhaga i Helsinki.
- > Poza infrastrukturą transportową Pomorze oferuje dobrze rozwiniętą bazę logistyczną. Pomorskie porty obsługują wszystkie typy ładunków. Co więcej, w gdańskim porcie operuje głębokowodny terminal kontenerowy (DCT Gdańsk), który obsługuje statki klasy Post-Panamax. DCT uważane jest za najnowocześniejszy terminal kontenerowy w regionie Morza Bałtyckiego.
- > Pomorze oferuje duże zasoby kadrowe. Pomorskie uniwersytety kształcą wysokiej klasy specjalistów w obszarze transportu i logistyki. Uniwersytet Gdański,

- > Infrastruktura transportowa na Pomorzu objęta systemem TEN-T:
  - > Autostrada A1
  - > Linia Kolejowa E65
  - > Port w Gdańsku
  - > Port w Gdyni
  - > port lotniczy w Gdańsku
- > Projekty infrastrukturalne w ramach systemu TEN-T wdrażane na Pomorzu:
  - > Rail Baltica – połączenie kolejowe między Pomorzem a krajami bałtyckimi
  - > Via Hanseatica – połączenie drogowe na trasie Hamburg-Ryga, biegnące przez Pomorze

Główne centra logistyczne na Pomorzu

Prologis	91 000 m ²
Centrum Magazynowe Hutnicza	12 000 m ²
Centrum Logistyczne Gdańsk-Kowale	11 000 m ²
Centrum Logistyczne Pruszcz Gdański	10 000 m ²
Centrum Logistyczne Kowale	8 000 m ²
NOWE INWESTYCJE W CENTRA LOGISTYCZNE	
Panattoni Park Gdańsk	48 000 m ²
Pomorskie Centrum Logistyczne	700 000 m ²
SEGRO	46 000 m ²
Tulipan Park Gdańsk	46 000 m ²
Diamond Business Park (AIG/Lincoln)	45 000 m ²

Absolwenci i uczniowie szkół średnich, kierunki związane z transportem (rok szkolny 2009/2010)

ZAWÓD	LICZBA UCZNIÓW	LICZBA ABSOLWENTÓW
Mechanik samochodowy	996	586
Mechanik	663	616
Technik mechanik	352	11
Technik logistyk	314	167
Technik elektryk	237	158
Błacharz samochodowy	187	
Elektromechanik	150	83
Technik logistyk	106	124
Inne	89	92
Razem	3 094	1 837

Absolwenci szkół wyższych na kierunkach związanych z transportem

	2007	2008	2009
Usługi transportowe			
Studenci ogółem	1 432	1 495	1 487
Absolwenci ogółem	250	252	277
Nauki inżynieryjno-techniczne			
Studenci ogółem	10 224	11 099	11 498
Absolwenci ogółem	1 485	1 521	1 295
Ekonomia i administracja			
Studenci ogółem	22 838	24 783	25 419
Absolwenci ogółem	4 347	5 331	5 731

Politechnika Gdańska oraz Akademia Morska to główne uczelnie oferujące rozszerzone programy nauczania handlu zagranicznego, logistyki, spedycji i operacji portowych. Z kolei, szkoły średnie na Pomorzu kształcą specjalistów średniego szczebla, którzy stanowią podstawowe zasoby kadrowe dla sektora TSL.

MOTORYZACJA

- > Sektor motoryzacyjny odgrywa znaczącą rolę w polskiej gospodarce. Jest to druga największa branża w Polsce pod względem przychodów. Co więcej, Polska zajmuje 5. pozycję w Europie pod względem warunków dla produkcji samochodowej (zaraz za Niemcami, Wielką Brytanią, Francją i Włochami). Wysoka pozycja Polski wpływa na zaawansowanie technologiczne krajowej bazy produkcyjnej tego sektora.
- > Doskonałe warunki inwestycyjne sprawiły, że wielu inwestorów zagranicznych z sektora motoryzacyjnego zdecydowało się ulokować swoją działalność właśnie w Polsce. Pod koniec 2008 roku wartość inwestycji zagranicznych osiągnęła poziom 5 miliardów EUR. Inwestycje w sektorze motoryzacyjnym stanowiły 13% bezpośrednich inwestycji zagranicznych w polskiej gospodarce. Dynamiczny wzrost inwestycji w sektorze wynika także z poprawy infrastruktury transportowej, rozwijającej się dzięki środkom unijnym, przygotowań do organizacji EURO 2012, wysokich wskaźników wzrostu ekonomicznego w ostatnich latach oraz dostępności finansowania.
- > Dzięki korzystnemu położeniu geograficznemu i efektywnemu transportowi morskemu Pomorze ma szansę stać się istotnym eksporterem wyrobów przemysłu motoryzacyjnego. Porty w Gdańsku i Gdyni oferują dobrze zorganizowane połączenia z wiodącymi klastrami motoryzacyjnymi w Niemczech, Włoszech, Francji, Wielkiej Brytanii, Belgii, Finlandii i Danii. Według danych PwC Polska, ponad 171 fabryk samochodowych działa w zasięgu pomorskich portów. Rosnąca zdolność przeładunkowa kontenerów w terminalach portowych (szczególnie w DCT Gdańsk) stwarza nowe możliwości transportowe zwłaszcza, że kontenery odgrywają coraz większą rolę w transporcie części samochodowych. Co więcej, infrastruktura transportowa Pomorza jest stale rozbudowywana i modernizowana co owocuje zwiększonymi zdolnościami przeładunkowymi portów (intensywny rozwój DCT Gdańsk i BCT Gdynia), wydajniejszą siecią dróg (dzięki rozwojowi Transeuropejskich korytarzy transportowych). Także modernizacja Kanału Kilońskiego wpłynie pozytywnie na dostępność Morza Bałtyckiego, a zatem i pomorskich portów.
- > Sektor motoryzacyjny na Pomorzu jest reprezentowany przez znane marki. Przede wszystkim, swoją fabrykę w Gdańsku ulokowała firma Delphi, globalny dostawca części samochodowych dla wszystkich światowych marek. Obecnie produkowane w Gdańsku przetaczniki samochodowe montowane są w samochodach koncernów Ford, BMW, General Motors i Renault. Z kolei w Słupsku swoją fabrykę autobusów otworzyła Scania. Firma produkuje tam autobusy swoich dwóch wiodących marek oraz części i podzespoły do innych typów autobusów. Są one wysyłane do zakładów montażowych w Afryce i Azji. W Tczewie działa wielofunkcyjny zakład firmy EATON. W jego obrębie znajduje się centrum inżynieryjne, zakład produkcyjny oraz kilku dostawców usług. Również brytyjska grupa Gardner ulokowała w Tczewie swoją fabrykę, która dostarcza wyroby dla przemysłu motoryzacyjnego i lotniczego. Pośród odbiorców jej produktów znajdują się takie znane marki jak: Airbus, Alstom, Lockheed Martin, Bombardier, EATON, Rolls Royce, SAAB, TRW Aeronautical System czy Volvo Aero.
- > Rynek motoryzacyjny w Polsce charakteryzuje się stałym wzrostem od paru lat. W 2009 roku współczynnik wzrostu wynosił 12,9 procent, a rok wcześniej 8 procent. Samochód jest nadal podstawowym środkiem transportu, a transport samochodowy stanowi 60 procent całości rynku transportowego w Polsce.

SEKTOR FARMACEUTYCZNY I KOSMETYCZNY

- > Pomorze oferuje inwestorom z sektora farmaceutycznego i kosmetycznego korzystne warunki lokowania zakładów produkcyjnych, dzięki dobrze rozwiniętej infrastrukturze badawczej, dostępie do ważnych rynków zbytu oraz znacząco niższym kosztom operacyjnym.
- > Z pewnością, korzystna lokalizacja wraz z nieustannie ulepszaną infrastrukturą transportową umożliwia efektywne zarządzanie łańcuchem dostaw, włączając w to strategię just-in-time. Ponadto, Pomorze umożliwia łatwy dostęp do rynków Unii Europejskiej, Rosji oraz WNP. Z drugiej strony, polski rynek, który stoi otworem dla inwestujących na Pomorzu podmiotów, znajduje się wśród najbardziej atrakcyjnych rynków farmaceutycznych w Europie pod względem populacji oraz wysokiej dynamiki wydatków na opiekę zdrowotną.
- > Pomorskie odnosi duże korzyści z dobrze rozwiniętej infrastruktury badawczej, którą oferują uniwersytety, parki technologiczne oraz liczni podwykonawcy. Również duże pomorskie przedsiębiorstwa posiadają rozbudowany potencjał badawczy.

- > Największym przedsiębiorstwem w sektorze jest Polpharma, która jednocześnie jest największym producentem leków we wschodniej Europie. Firma specjalizuje się w produkcji preparatów stosowanych w kardiologii, gastroenterologii oraz neurologii. Dużą część wachlarza produktów Polpharmy stanowią leki OTC. Ponadto, przedsiębiorstwo rozpoczęło ekspansję na rynki zagraniczne i posiada już swoje struktury sprzedażowe lub przedstawicielstwa handlowe w Rosji, Ukrainie, Białorusi, Kazachstanie, Wietnamie, Azerbejdżanie, Uzbekistanie oraz na Litwie. Dodatkowo, poprzez swoje spółki zależne Polpharma jest obecna na rynku leków pediatrycznych, nowoczesnych preparatów witaminowych, preparatów dermatologicznych, leków stosowanych w schorzeniach narządu ruchu, suplementów diety, antybiotyków.

Najważniejsze przedsiębiorstwa branży farmaceutycznej i kosmetycznej

Polpharma	Czołowy producent leków
Oceanic	Producent kosmetyków antyalergicznyc
Ziaja	Producent farmaceutyków i wysokiej jakości kosmetyki na bazie naturalnych składników
Farmix	Producent kosmetyków pielęgnacyjnych
Synexus	Globalny lider badań klinicznych
A&A Technology	Producent zaawansowanych narzędzi z zakresu biologii molekularnej
EURx	Dostawcą wysokiej jakości usług i odczynników do badań z zakresu biologii molekularnej

- > Zasoby ludzkie na Pomorzu tworzą wysokiej klasy absolwenci szkół wyższych o wysokich umiejętnościach i wiedzy z zakresu procesu badawczego. Głównym źródłem kadr dla sektora farmaceutycznego i kosmetycznego jest Gdański Uniwersytet Medyczny, Politechnika Gdańska oraz Uniwersytet Gdański. Warto zaznaczyć, że Pomorze jest również atrakcyjne pod względem kosztów prowadzenia badań klinicznych, dzięki niższym płacom w sektorze. Pomorskie przedsiębiorstwa oferują badania o 30-40% taniej niż ich zagraniczni konkurenci (np. w USA), przy czym jakość prac nie odbiega od światowych standardów.
- > Inwestorzy mogą się również spodziewać wsparcia i zachęt inwestycyjnych ze strony władz wojewódzkich, gdyż rozwój sektora farmaceutycznego i kosmetycznego został wpisany do Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego.

Studenci nauk przyrodniczych w Trójmieście

WYDZIAŁ	LICZBA STUDENTÓW
Wydział Chemii	2 000
Wydział Mechaniki	764
Wydział Biotechnologii	209
Wydział Farmacji	912
Medycyna	2 510
Wydział Nauk o Zdrowiu	1 770

Sektory tradycyjne

BRANŻA RAFINERYJNA

- > Najważniejszą z branż tradycyjnych jest branża rafinerijna, którą reprezentuje największe pomorskie przedsiębiorstwo – Grupa Lotos SA (8. miejsce na liście największych przedsiębiorstw w Polsce). Jest to koncern naftowy, prowadzący działalność w zakresie wydobycia i przerobu ropy naftowej oraz dystrybucji, sprzedaży szerokiego asortymentu produktów i towarów naftowych. Działa na rynku hurtowym i detalicznym. Poprzez spółkę zależną Petrobaltic i LOTOS Norge, koncern obecny jest również na Baltyku i norweskim szelfie kontynentalnym, gdzie prowadzi poszukiwania i wydobycie ropy naftowej.
- > Grupa LOTOS S.A. jest krajowym liderem na rynku asfaltów, olejów smarnych i parafin. LOTOS Oil posiada ponad 29% rynku olejów silnikowych w Polsce. Grupa LOTOS S.A. ma blisko 32% udział w krajowym wydobyciu ropy naftowej. LOTOS Asfalt jest liderem sprzedaży asfaltów drogowych w Polsce, posiada także blisko 40% sprzedaży asfaltów drogowych na Litwie. LOTOS Parafiny jest jednym z największych w Europie producentów i dystrybutorów parafin. LOTOS Tank wzmacnia swoją pozycję na zmonopolizowanym rynku paliw lotniczych w Polsce.
- > Rosnąca wydajność – Program 10+
- > Grupa Lotos SA zakończyła w 2010 roku Programu 10+, dzięki któremu rafineria w Gdańsku zwiększyła zdolności przerobowe ropy naftowej z 6 do 10,5 mln ton rocznie. Wartość nakładów inwestycyjnych wyniosła ok. 1,43 mld EUR, który spółka sfinansowała w 30% z środków własnych, a w 70% z kredytu bankowego. Dodatkowo, profesjonalnie przygotowany proces finansowania Programu 10+ został uhonorowany tytułem „European Petrochemicals Deal of the Year 2008” przyznany przez prestiżowe pismo „Project Finance Magazine”, a „Project Finance International” przyznał umowie Grupy LOTOS tytuł „Oil Deal of the Year”.

SEKTOR MORSKI

- > Po okresie intensywnej restrukturyzacji morskiego sektora gospodarki, szczególnie przemysłu stoczniowego, nadal pozostaje on wiodącym przemysłem województwa pomorskiego oraz największym pracodawcą w regionie. Sektor stoczniowy reprezentowany jest przez stocznie konstrukcyjne i remontowe oraz współpracujące z nimi firmy, których oferty wykraczają znacznie poza zapotrzebowanie tego przemysłu i zawierają usługi przydatne także dla innych branż.
- > W Polsce działa około 10 000 podmiotów sektora morskiego. Działalność ponad połowę z nich (6 000) ulokowana jest na Pomorzu. Więcej niż 3 900 pomorskich firm oferuje usługi konstrukcyjne i naprawcze statków i konstrukcji offshore. Na początku 2009 roku firmy te zatrudniały 22 000 osób. Szacuje się, że cały sektor morski na Pomorzu daje zatrudnienie ponad 40 000 osób.
- > W województwie pomorskim buduje się najwięcej statków w całej Polsce. W 2009 roku stocznie w regionie zbudowały 16 jednostek (głównie do przewozu samochodów i kontenerów), co stanowi 80 procent całej polskiej produkcji statków.
- > Potencjał sektora morskiego na Pomorzu stale wzrasta dzięki stoczniom i innym podmiotom zaangażowanym w budowę statków, produkcję urządzeń pokładowych i rozwój zaawansowanych rozwiązań technologicznych dla jednostek morskich.
- > Pod względem sprzedaży i produkcji (zarówno w regionie, jak i w całym kraju) największą firmą zajmującą się konstrukcją statków jest Grupa Remontowa z Gdańską Stoczną Remontową na czele. Grupa Remontowa oferuje usługi remontowe, przebudowy oraz budowę nowych w pełni wyposażonych jednostek. Firmy wchodzące w skład grupy specjalizują się także w budowie jednostek na bazie własnych projektów. Statki są dostosowywane do indywidualnych potrzeb

armatorów i są to zazwyczaj projekty niszowe nie możliwe do zrealizowania w stoczniach azjatyckich. Grupa składa się z 28 firm prowadzących działalność związaną z produkcją stoczniową, a także firm z sektora wysokich technologii takich jak IT-REM, która specjalizuje się w zaawansowanych rozwiązaniach informatycznych dla sektora morskiego.

- > Stocznia Gdańska S.A. przeszła prywatyzację w 2007 roku. Opierając się na dogłębnej analizie rynku produkcji stoczniowej i prognozach na najbliższe lata (analiza została opracowana przez firmę McKinsey), stocznia skupiła swą działalność na trzech filarach: budowie statków do obsługi instalacji offshore i platform wiertniczych, produkcji wież dla elektrowni wiatrowych i różnego rodzaju konstrukcji stalowych. W 2012 roku Stocznia Gdańska S.A. planuje produkować do 200 wież wiatrowych rocznie.
- > Statki do obsługi instalacji offshore oraz wysoko wyspecjalizowane jednostki są także produkowane w innych pomorskich stoczniach takich jak: Stocznia Crist, Stocznia Odys, Stocznia Maritim czy Stocznia Remontowa Nauta.
- > Poza gigantami w regionie działa wiele mniejszych stoczní, które specjalizują się w budowie nowoczesnych jachtów i łodzi. Zdecydowana większość tej produkcji przeznaczona jest na eksport (około 90 procent).

PRZEMYSŁ SPOŻYWCZY

- > Przemysł spożywczy należy do istotnych elementów pomorskiej gospodarki oraz regionalnego rynku pracy. Silne powiązania produkcji żywności i napojów z rolnictwem oraz rybactwem nakazują w analizie branżowej uwzględnić również znajdującą się poza przemysłem produkcję rolniczą oraz rybactwo.
- > Sektor spożywczy wytwarza przeszło 10% produkcji sprzedanej przemysłu Pomorza i zatrudnia około 19 tysięcy osób.
- > Liczba przedsiębiorstw prowadzących działalność w sektorze spożywczym zatrudniających więcej niż 9 pracowników sięga około 160. Zdecydowanie więcej firm zalicza się do grupy podmiotów najmniejszych (o zatrudnieniu nieprzekraczającym 9 osób). W rezultacie sektor przetwórstwa żywności cechuje się znacznym stopniem rozproszenia działalności gospodarczej.
- > Branżą specyficzną dla przetwórstwa spożywczego w województwie pomorskim jest przetwórstwo ryb zlokalizowane w powiatach: puckim, słupskim oraz lęborskim. Działalność ta generuje największy obrót stanowiący około 28% wartości sprzedaży sektora. Nieco niższy obrót cechuje przetwórstwo mięsne (24% obrotów sektora) oraz produkcja olejów i tłuszczów (11%).
- > Prawie 140 firm zajmujących się przetwórstwem spożywczym produktów rybotówstwa na Pomorzu stanowi ponad połowę (52%) wszystkich zakładów prowadzących tego typu działalność w Polsce. Są to głównie niewielkie przedsiębiorstwa o zatrudnieniu nieprzekraczającym 49 osób.
- > Na Pomorzu działa największa polska firma przetwórstwa ryb. Grupa kapitałowa Graal SA dominuje na rynku pod względem różnorodności asortymentu oraz przychodów (447,7 mln PLN w 2009). W skład grupy wchodzi 8 spółek zależnych.
- > Do największych przedsiębiorstw działających w pomorskim sektorze produkcji i przetwórstwa żywności należą: Iglotex (produkcja i dystrybucja żywności mrożonej), Morpol (przetwórstwo łososia), Poldanor SA (produkcja pasz oraz trzody chlewnej) oraz Wilbo SA (przetwórstwo rybne).

Rozbudowana sieć wsparcia biznesu

- > Pomorze jest regionem otwartym na świat i prowadzącym aktywną współpracę zagraniczną. Podobnie, pomorskie firmy należą do jednych z najaktywniejszych w Polsce i współpracują z wieloma podmiotami i instytucjami z kraju i z zagranicy. To wszystko tworzy, tak ważny dla funkcjonowania każdego przedsiębiorstwa, pozytywny klimat biznesowy.

NAJWAŻNIEJSZE ZRZESZENIA BIZNESOWE

- > Poza lokalnymi instytucjami, pomorskie firmy mogą również uczestniczyć w ogólnopolskich formach zrzeszania, takich jak ABSL (Association of Business Service Leaders), które zrzesza przedstawicieli sektora BPO/SSC. W jego strukturach działają takie firmy z Pomorza jak: Arla Foods, Geoban, IBM, Thomson Reuters oraz Sony Pictures Entertainment.
- > Na Pomorzu funkcjonuje również zrzeszenie firm sektora ICT, działające pod nazwą „Pomorski Klastr ICT/ETI”. Jego celem jest tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorstw branży ICT w regionie poprzez dostarczanie wiedzy, wspieranie innowacyjności, stymulowanie współpracy firm i instytucji oraz realizowanie wspólnych celów uczestników zrzeszenia. W ramach związku działa ponad 80 podmiotów, m.in. takie znaczące firmy jak Thomson Reuters, Flextronics International, Vector, Radmor, Telkom-Telmor, Jabil Circuit, DGT, Compuware, Sprint, Kainos Software, Zensar Technologies. W życiu stowarzyszenia aktywnie uczestniczą również największe pomorskie uczelnie (Uniwersytet Gdański oraz Politechnika Gdańska) oraz instytucje związane z władzą samorządową (Gdańska Agencja Rozwoju Gospodarczego InvestGDA, Urząd Miejski w Gdańsku, Gdańska Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości, Pomorski Park Naukowo-Technologiczny).

INFRASTRUKTURA BIZNESOWA

- > Niewątpliwie mocną stroną Pomorza, a dokładnie Trójmiasta jest infrastruktura biurowa. Gdańsk, Gdynia oraz Sopot dysponują łącznie ponad 300 tysiącami metrów kwadratowych nowoczesnej powierzchni biurowej, która jest idealnym miejscem dla firm z sektora BPO i SSC. Trójmiejski rynek mimo krótkiej historii jest rynkiem niezwykle obiecującym i dynamicznie rozwijającym się. Świadczą o tym kolejne budowane bądź planowane obiekty biurowe oraz coraz większe zainteresowanie ze strony najemców.

Rynek powierzchni biurowych w Trójmieście, IV kw. 2010

Zasoby powierzchni biurowych	315 800 m ²
Wskaźnik powierzchni niewynajętej	11%
Oddane do użytkowania w 2008	53 500 m ²
Oddane do użytkowania w 2009	18 900 m ²
Oddane do użytkowania w 2010	28 500 m ²
Czynsze bazowe w najlepszych lokalizacjach (€/m ² /miesiąc)	12-15

> **Biurowiec w Porcie Gdynia**

Fot. Marek Trocha

Podaż powierzchni biurowych

Warszawa	3 382 195 m ²
Kraków	468 800 m ²
Wrocław	389 200 m ²
Trójmiasto	315 800 m ²
Katowice	262 700 m ²
Poznań	221 800 m ²
Łódź	214 700 m ²

- > Do końca 2011 roku, deweloperzy planują oddać do użycia ok. 45 000 m² nowoczesnej powierzchni biurowej. Przyszłe lata zapowiadają się równie dobrze, co odzwierciedlają oceny inwestorów dotyczące Gdańska i całego Trójmiasta. Stolica Pomorza została m.in. uznana jedno z 31 najbardziej atrakcyjnych lokalizacji na świecie (i jedyne miasto w Polsce) dla inwestycji w sektorze IT (raport KPMG, „Exploring the Global Frontier – The New Emerging Destinations”)

PARKI NAUKOWO-TECHNOLOGICZNE

- > Na Pomorzu funkcjonują dwa parki naukowo-technologiczne, które wspierają innowacyjne projekty. W Gdańsku znajduje się Gdański Park Naukowo-Technologiczny, natomiast w Gdyni działa Pomorski Park Naukowo-Technologiczny. Parki oferują nowoczesne powierzchnie laboratoryjne oraz przemysłowe, częściową refundację kosztów ubezpieczeń społecznych oraz dostęp do infrastruktury badawczej, powierzchni rekreacyjnych oraz zaplecza konferencyjnego. Przedsiębiorcy ulokowani w parkach mogą również skorzystać z usług doradczych dotyczących zarządzania innowacjami.

INWESTORZY ZAGRANICZNI

- > W 2008 r. w województwie pomorskim funkcjonowało 1 216 spółek z udziałem kapitału zagranicznego. Podmioty te zatrudniały łącznie 67,9 tys. osób, czyli nieco ponad 9% miejsc pracy w województwie, inwestując kapitał w wysokości 4,0 mld PLN (zagraniczny kapitał podstawowy).
- > W strukturze pracujących w firmach z udziałem kapitału zagranicznego w województwie dominują miejsca pracy w przemyśle. W 2008 r. przypadło na nie ponad 2/3 wszystkich miejsc pracy utworzonych przez tego typu przedsiębiorstwa.
- > Geograficzna struktura pochodzenia inwestorów zagranicznych w województwie różni się od struktury ogólnopolskiej. Co prawda zarówno w województwie, jak i w całym kraju dominującą pozycję zajmują inwestycje niemieckie oraz holenderskie. Różnicę widać jednak wśród przedsiębiorców pochodzących z państw skandynawskich. Dotyczy to tak Danii jak i Szwecji – państw, których przedstawiciele wykorzystują premię sąsiedztwa. W strukturze wyróżniają się ponadto inwestycje amerykańskie.

Spółki z udziałem kapitału zagranicznego według liczby pracujących w województwie pomorskim w 2008 r.

PODMIOTY WEDŁUG LICZBY PRACUJĄCYCH

do 9 osób		od 10 do 49 osób		od 50 do 249 osób		250 i więcej osób	
podmioty	pracujący	podmioty	pracujący	podmioty	pracujący	podmioty	pracujący
731	2 204	255	5 761	177	19 321	53	40 604

Wybrane inwestycje zagraniczne na Pomorzu

KRAJ	PRZEDSIĘBIORSTWO	SEKTOR
	Lufthansa Systems Polska	IT
	Ergo Hestia	ubezpieczenia
	Dr. Oetker	przetwórstwo żywności
	Multimedia Polska	ICT
	Smurfit Kappa Polska	produkcja opakowań papierowych
	Curver Polska	produkcja tworzyw sztucznych
	Nordea Bank Polska	bankowość
	Scania Production Słupsk	motoryzacja
	Relacom	ICT
	Skanska	budowlany
	Jysk	handel
	Prime Food	przemysł spożywczy
	Arla	rachunkowość i finanse
	International Paper Kwizdyń	produkcja papieru
	Jabil Circuit Polska	elektronika
	Jabil Assembly Polska	elektronika
	Flextronics International Polska	elektronika
	Eaton	motoryzacja
	Delphi Polska	motoryzacja
	Thomson Reuters	usługi analityczne
	Compuware	IT
	Intel Technology Poland	IT
	IBM	IT
	Acxiom	IT
	First Data	rachunkowość i finanse
	ProLogis	magazynowy
	Panattoni	magazynowy
	Coca Cola	przemysł spożywczy
Sony Pictures	IT i finanse	
	EDF	usługi
	Saur Neptun Gdańsk	usługi
	Lacroix Electronics	elektronika

Wybrane inwestycje zagraniczne na Pomorzu

KRAJ	PRZEDSIĘBIORSTWO	SEKTOR
	Rolls Royce Marine Polska	produkcja morska
	DCT Gdańsk	morski
	Zensar Technologies Limited	IT
	Fineos	IT
	Kainos	IT
	Geoban	księgowość i finanse
	Baltic Container Terminal	morski
	Gdynia Container Terminal	morski
	Sea Invest Polska	morski
	Suruga Seiki	elektromaszynowy

> **Biurowiec DNV**
Fot. Michał Kacprowicz

Pomorze – doskonałe miejsce do życia

POMORZE – REGION RÓŻNORODNYCH KRAJOBRAZÓW I KULTUR

- > Pomorze jest niepowtarzalnym miejscem, które w pełni korzysta ze swojego nadmorskiego położenia i różnorodności kulturowej.
- > Trójmiasto oferuje wszystko to, co czyni miejsce atrakcyjnym do zamieszkania: infrastrukturę społeczną z bogatym zapleczem edukacyjnym, dobrą opieką medyczną, wygodną komunikację miejską oraz nieograniczone możliwości spędzania wolnego czasu.
- > O wysokiej jakości życia w Trójmieście świadczy fakt, że Gdynia została uznana za najbardziej przyjazne miejsce do życia w Polsce. Gdańsk, w tym samym rankingu zajął 3. miejsce.
- > Mieszkańcy i turyści cenią pomorskie wybrzeże za szerokie piaszczyste plaże, malownicze klify, ruchome, wędrujące wydmy i najdłuższe drewniane moło w Europie
- > Lasy i jeziora Kaszub i Kociewia, żuławskie pola z mennonicką zabudową, szlak krzyżackich zamków gotyckich oraz liczne rzeki regionu znane kajakarzom w całej Europie, to tylko niektóre atrakcje czekające w województwie pomorskim.
- > Ponad tysiącletni Gdańsk, wielokulturowy port hanzeatycki oraz dynamicznie rozwijająca się od lat 20. minionego wieku Gdynia, perła zabudowy modernistycznej i stolica polskiego żeglarstwa, ukazują jak w soczewce historię Europy i Polski..

CZUJ SIĘ JAK W DOMU

- > Obcokrajowcy, którzy przyjeżdżają na Pomorze do pracy lub na wypoczynek, również mogą w pełni cieszyć się standardem życia jakie oferuje województwo pomorskie. Ich komfortowi służy m.in. system edukacji oferujący nauczanie w językach obcych.
- > W Trójmieście działają aż dwa licea ogólnokształcące (III LO w Gdańsku i III LO w Gdyni) prowadzą nauczanie w ramach programu matury międzynarodowej. Wszystkie zajęcia w ramach tego kursu, z pominięciem nauki innych języków obcych, prowadzone są w języku angielskim. W Polsce tylko dziewięć szkół uzyskało akredytację umożliwiającą nauczanie w omawianym trybie.
- > Natomiast, w Gdyni zlokalizowane jest Przedszkole Francuskie i Szkoła Podstawowa nr 13 działające przy Związku Francuzów Zagranicą. Z drugiej strony, w Gdańsku mieści się British International School, której uczniowie zdają brytyjskie egzaminy GCSE oraz A-level, a także International School of Gdańsk, prowadzona przez Gdańską Fundację Oświatową, która posiada 20 lat doświadczenia na rynku edukacji.

MORZE MOŻLIWOŚCI DLA AKTYWNYCH

- > Pomorze oferuje ogromne możliwości dla zwolenników aktywnego spędzania czasu. Dostępność morza i fantastyczne warunki naturalne stwarzają wymarzone warunki dla różnego rodzaju aktywności.

SPORTY WODNE

- > Półwysep Helski jest mekką dla osób uprawiających windsurfing i kitesurfing w Polsce. Żaden inny region Polski nie daje takiej możliwości uprawiania tych sportów. Dzięki

Stare Miasto w Gdańsku
Fot. Maria Przybylska

Stare Miasto w Gdańsku
Fot. Maria Przybylska

staraniom miast regionu, które intensywnie rozbudowują mariny jachtowe, Pomorze przyciąga rzesze zapalonych żeglarzy.

TRÓJMIASTO PRZYJAZNE ROWERZYSTOM

- > Trójmiasto wraz ze swym rozległym Parkiem Krajobrazowym, jest również rajem dla rowerzystów. Ogółem dysponuje 220 km ścieżek rowerowych na terenie swych trzech miast.

GOLF

- > Miłośnikom golfa województwo pomorskie oferuje dwa pełnowymiarowe pola golfowe, w tym pole w Postołowie, które zostało uznane za najlepsze w Polsce według Golf Digest.

NARTY NAD MORZEM

- > Region pomorski daje również możliwość uprawiania sportów zimowych. Siedem stoków narciarskich, w tym jeden na terenie samego Trójmiasta (w Sopocie), stanowi ciekawą alternatywę weekendowego wypoczynku.

BOGATA OFERTA KULTURALNA REGIONU

- > Gdańsk jest jednym z pretendentów do miana Europejskiej Stolicy Kultury w 2016 roku. W związku z tym, pod hasłem „Wolność kultury, kultura wolności”, miasto oferuje mieszkańcom i turystom liczne nowe i nietuzinkowe imprezy w dziedzinie kultury.
- > Największym cyklicznym wydarzeniem muzycznym jest Heineken Open'er Festival w Gdyni, który w roku 2010 zdobył po raz drugi z rzędu nagrodę European Festival Awards w kategorii Najlepszy Duży Festiwal w Europie.
- > W Gdyni odbywa się również największe wydarzenie polskiej kinematografii, czyli Festiwal Polskich Filmów Fabularnych.
- > Z drugiej strony Gdańsk przyciąga miłośników teatru i Szekspira dzięki dorocznemu międzynarodowemu Festiwalowi Szekspirowskiemu.
- > Historyczna inscenizacja oblężenia zamku w Malborku przyciąga co roku około 120 tysięcy widzów z kraju i zagranicy.

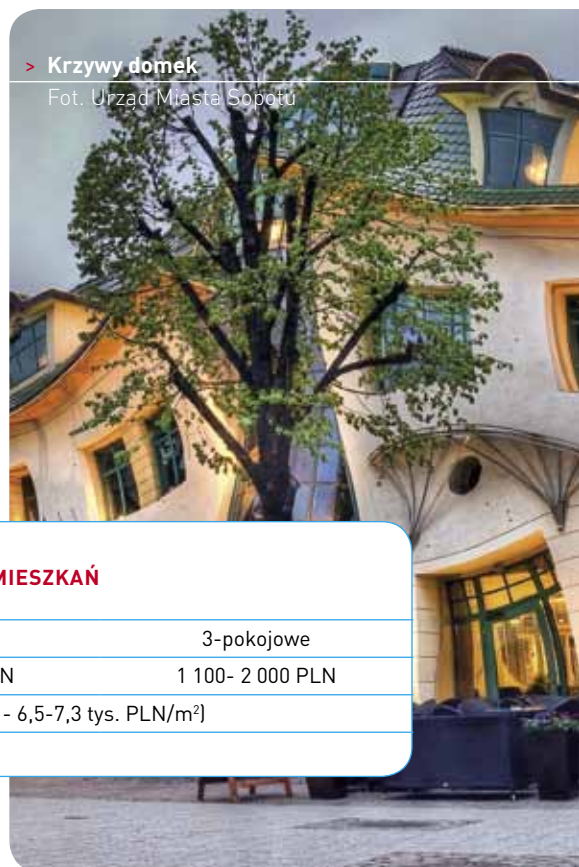
DOSTĘPNOŚĆ MIESZKAŃ

- > Trójmiasto oferuje pełen wachlarz nieruchomości mieszkaniowych o zróżnicowanym standardzie, w korzystnych cenach najmu. Region cechuje się wysokim tempem przyrostu nowych mieszkań (2. miejsce w Polsce).

> Cutty Sark w Gdyni

Fot. Damian Trawicki

> Krzywy domek

Fot. Urząd Miasta Sopotu

Rynek mieszkaniowy

LISTOPAD 2010

CENA NAJMU MIESZKAŃ

	1-pokojowe	2-pokojowe	3-pokojowe
	700-1 300 PLN	850 -1 900 PLN	1 100- 2 000 PLN
Cena kupna mieszkania	6,0-6,3 tys. PLN/m ² (rynek wtórny - 6,5-7,3 tys. PLN/m ²)		

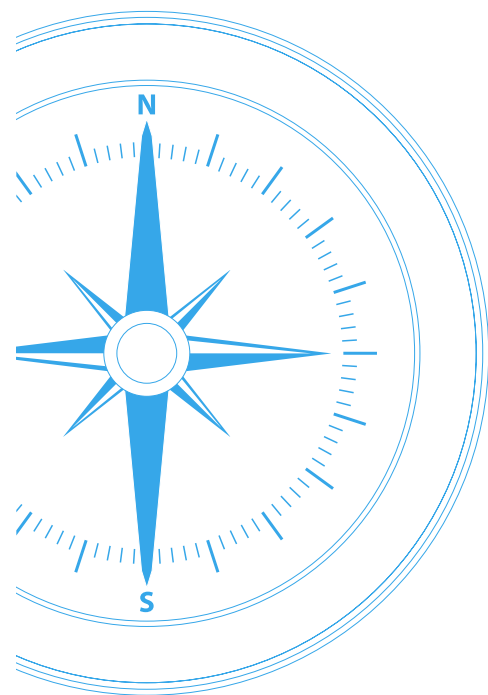
Wsparcie dla inwestorów

INVEST IN POMERANIA CENTRUM OBSŁUGI INWESTORA

- > Inwestorzy rozważając ulokowanie inwestycji na Pomorzu swoje pierwsze kroki powinni skierować do Centrum Obsługi Inwestora. Oferuje ono szeroki zakres usług począwszy od przygotowania niezbędnych danych dotyczących gospodarki województwa, poprzez organizację wizyty w regionie, aż po wsparcie poinwestycyjne.
- > Działające od 2004 roku Centrum Obsługi Inwestora (COI) od lat prowadzi skuteczne działania mające na celu kompleksową obsługę inwestorów. Wykwalifikowana kadra opracowuje i udostępnia wszelkie niezbędne dane na temat watorów inwestycyjnych województwa pomorskiego. Doświadczony, wielojęzyczny personel, nie tylko udziela informacji, ale służy także bezpośrednią opieką podczas całego procesu inwestycyjnego. Zadowoleni inwestorzy, którzy wybrali w ostatnim czasie województwo pomorskie, są najlepszym dowodem na to, że Pomorze to doskonała lokalizacja dla inwestycji.
- > Centrum Obsługi Inwestora działa na zasadach non-profit. Do głównych zadań realizowanych na rzecz inwestorów należą:
  - > przygotowanie materiałów informacyjnych i raportów dotyczących gospodarki regionu,
  - > dostarczanie informacji dotyczących norm prawnych prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce i na Pomorzu oraz dostępnych form wsparcia inwestycji,
  - > przygotowanie i udostępnianie bazy ofert inwestycyjnych,
  - > kojarzenie inwestorów zagranicznych z potencjalnymi partnerami biznesowymi w regionie,
  - > organizowanie wizyt w regionie,
  - > wsparcie we współpracy z lokalnymi władzami,
  - > zapewnianie wsparcia poinwestycyjnego inwestorom, którzy zdecydowali się ulokować swoją działalność w regionie.

INVESTINPOMERANIA.PL

- > Aby ułatwić potencjalnym inwestorom podejmowanie zyskownych decyzji inwestycyjnych, zespół Centrum Obsługi Inwestora stworzył portal internetowy: www.investinpomerania.pl
- > Portal stanowi regularnie uaktualniane źródło rzetelnej informacji o warunkach inwestycyjnych w województwie pomorskim.
- > Portal dostępny jest w wielu wersjach językowych i zawiera:
  - > raporty nt. gospodarki Pomorza,
  - > analizy rynku powierzchni biurowych i magazynowych,
  - > ofertę inwestycyjną regionu,
  - > raporty nt. poszczególnych branż,
  - > opisy najważniejszych wydarzeń gospodarczych

GRANTY RZĄDOWE I FUNDUSZE EUROPEJSKIE

- > Pomorskie, dzięki akcesji Polski do Unii Europejskiej, może zaoferować inwestorom wsparcie w postaci dotacji z funduszy europejskich. Dodatkowo, rząd polski oferuje inwestorom granty na tworzenie miejsc pracy oraz inwestycje w środki trwałe. Granty rządowe przeznaczone są dla podmiotów inwestujących w motoryzację, elektronikę, lotnictwo, usługi biznesowe, działalność badawczą oraz biotechnologię. Podstawą udzielenia wsparcia jest umowa pomiędzy Ministerstwem Gospodarki i inwestorem oraz uchwała Rady Ministrów, zezwalająca na wypłacenie środków.

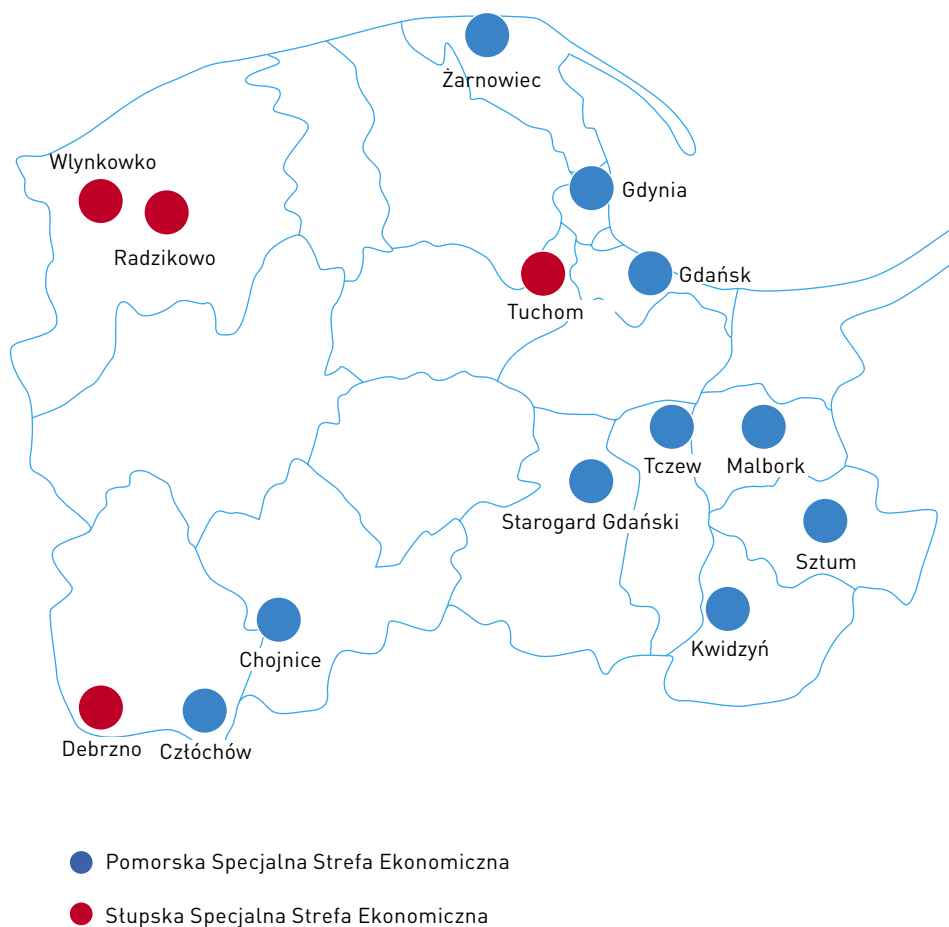
SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE (SSE)

- > W województwie pomorskim działają dwie specjalne strefy ekonomiczne – Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna oraz Stupska Specjalna Strefa Ekonomiczna. Celem ich działania jest stworzenie dostosowanych do indywidualnych potrzeb inwestora warunków prowadzenia inwestycji.
- > Oferta SSE:
  - > działki wyposażone w pełną infrastrukturę techniczną,
  - > zwolnienie z podatku dochodowego (PIT lub CIT),
  - > pomoc od formalnej strony w procesie inwestycyjnym.
- > Warunki wsparcia w ramach SSE:
  - > wielkość zwolnienia podatkowego zależy od wartości inwestycji lub ilości tworzonych miejsc pracy,
  - > działalność gospodarcza musi być prowadzona przez co najmniej 5 lat od dnia zakończenia inwestycji (3 lata w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw),
  - > suma zwolnień podatkowych nie może przekroczyć limitów wynikających z regulacji unijnych dotyczących pomocy regionalnej,
  - > minimalna inwestycja – 100 tys. EUR.

> **Wolny Obszar Celny**

Fot. Zarząd Morskiego Portu Gdańsk SA

NA SZCZEBLU LOKALNYM

ZWOLNIENIE Z PODATKU OD NIERUCHOMOŚCI

- > Istnieje możliwość całkowitego lub częściowego zwolnienia z podatku od nieruchomości dla przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy. Zwolnienie to ma charakter ogólny (dla wszystkich przedsiębiorców spełniających określone warunki) i może być uważane za pomoc regionalną (w zależności od konkretnych rozwiązań prawnych zawartych w uchwale gminnej). Zwolnienia są ustalane uchwałą Rady Gminy.

ZWOLNIENIE Z PODATKU OD ŚRODKÓW TRANSPORTU

- > Istnieje możliwość całkowitego lub częściowego zwolnienia z podatku od środków transportu. Podatek dotyczy tylko ciężarówek i autobusów. Zwolnienie ma charakter ogólny i od kwietnia 2007 roku uznawane jest za pomoc publiczną. Zwolnienia są ustalane uchwałą Rady Gminy.

POMOC Z POWIATOWEGO URZĘDU PRACY

- > dofinansowanie wyposażenia miejsca pracy – kwota określona w umowie nie wyższa niż 500% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej brutto (warunek: zatrudnienie przez okres co najmniej 12 miesięcy w pełnym wymiarze czasu pracy zatrudnionej osoby);
- > refundacja kosztów poniesionych z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w związku z zatrudnieniem skierowanego bezrobotnego – jednorazowa refundacja po upływie 12 miesięcy zatrudnienia w wysokości nie wyższej niż 300% minimalnego wynagrodzenia za pracę w dniu kiedy osoba została zatrudniona;
- > prace interwencyjne – comiesięczna lub co dwumiesięczna refundacja pracodawcy części kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne

PROGRAM STYPENDIALNY MIASTA GDAŃSKA

- > Program stypendialny Miasta Gdańska jest wyjątkowym w skali kraju instrumentem wsparcia inwestycji, dostępnym wyłącznie dla inwestorów inwestujących na terenie miasta Gdańska. Instrument służy dofinansowaniu szkoleń (w Polsce lub zagranicą) dla przyszłych pracowników. Dofinansowanie pokrywa koszty szkolenia, koszty podróży oraz utrzymania przez okres 6 miesięcy (limit wynosi 30 tys. PLN na osobę).

Agencja Rozwoju Pomorza S.A.

Agencja Rozwoju Pomorza S.A. (ARP S.A.) powstała w 1992 r. Jest silną instytucją, wyznaczającą standardy wsparcia przedsiębiorczości na Pomorzu, a także ważnym partnerem samorządów w zakresie kreowania rozwoju regionalnego.

ARP S.A. umożliwia i pomaga pomorskim przedsiębiorcom korzystać z dotacji unijnych już od 11 lat. Obecnie wdraża Fundusze Europejskie dla firm oraz instytucji wspierających rozwój przedsiębiorczości w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007–2013 oraz Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.

Od 2009 roku ARP S.A. realizuje projekt System Promocji i Informacji Gospodarczej Województwa Pomorskiego, którego celem jest przeprowadzenie usystematyzowanych działań na rzecz promocji gospodarczej regionu w kraju i za granicą w latach 2009–2012.

W ramach projektu powstała analiza atrakcyjności inwestycyjnej województwa, w której wyodrębniono branże priorytetowe z punktu widzenia rozwoju inwestycji zagranicznych. Przebadany został stan regionalnej gospodarki – atuty, słabe strony, główne sektory, otoczenie biznesu. Wyniki badań zostały skonfrontowane z globalnymi trendami gospodarczymi oraz oczekiwaniami i doświadczeniami potencjalnych inwestorów. Na tej podstawie zostanie przeprowadzona kampania promocyjna województwa pomorskiego w kraju i zagranicą.

ARP S.A. realizuje również inne, ważne dla Pomorza projekty: zarządza Funduszem Kapitałowym inwestującym w innowacyjne pomysły, prowadzi Centrum Obsługi Inwestora, a także świadczy usługi informacyjne, konsultingowe i szkoleniowe.

Wysoka jakość świadczonych usług jest potwierdzona wieloma certyfikatami: ISO 9001, KSU, Ministerstwa Gospodarki oraz innymi stosownymi akredytacjami.

---

ul. Arkońska 6, 80-387 Gdańsk

tel.: 58 32 33 100

faks: 58 30 11 341

sekretariat@arp.gda.pl

www.arp.gda.pl

Wydawca

Agencja Rozwoju Pomorza S.A.

Opracowanie

Centrum Obsługi Inwestora

Michał Kacprowicz, Anna Kamińska,

Łukasz Michalski, Wojciech Tyborowski

Zdjęcia (okładka)

Przemysław Świdorski

Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego

Damian Trawicki

Krzysztof Romański, Urząd Miasta Sopotu

Urząd Miasta Sopotu

Gdański Terminal Kontenerowy,

Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S.A.

Terminal Kontenerowy DCT Gdańsk,

Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S.A.

Opracowanie graficzne

Grupa KOMBINAT

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k.

Gdańsk, 2011

Invest in Pomerania

- > **Centrum Obsługi Inwestora**
- > **Pomorski Portal Gospodarczy investinpomerania.pl**
- > ul. Arkońska 6, 80-387 Gdańsk
- > tel.: 58 32 33 256
- > faks: 58 30 11 341

- > **Marcin Piątkowski**
- > **Kierownik**
- > tel: 58 32 33 256
- > e-mail: marcin.piatkowski@arp.gda.pl

- > **Marcin Faleńczyk**
- > **Z-ca Kierownika**
- > tel: 58 32 33 122
- > e-mail: marcin.falenczyk@arp.gda.pl

- > **Anna Kamińska**
- > **Specjalista ds. obsługi BIZ**
- > tel: 58 32 33 249
- > e-mail: anna.kaminska@arp.gda.pl

- > **Michał Kacprowicz**
- > **Specjalista ds. obsługi BIZ**
- > tel: 58 32 33 249
- > e-mail: michal.kacprowicz@arp.gda.pl

- > **Łukasz Michalski**
- > **Specjalista ds. obsługi BIZ**
- > tel: 58 32 33 242
- > e-mail: lukasz.michalski@arp.gda.pl

- > **Wojciech Tyborowski**
- > **Specjalista ds. obsługi BIZ**
- > tel: 58 32 33 240
- > e-mail: wojciech.tyborowski@arp.gda.pl

- > **Maria Przybylska**
- > **Marketing i PR**
- > tel: 58 32 33 248
- > e-mail: maria.przybylska@arp.gda.pl
- > investinpomerania.pl

- > **Magdalena Wroniak**
- > **Marketing i PR**
- > tel: 58 32 33 254
- > e-mail: magdalena.wroniak@arp.gda.pl
- > investinpomerania.pl

WOJEWÓDZTWO POMORSKIE

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego